

KUIDAS SELLEST KIRJUTADA

Katrin Kern

SISUKORD

Raamatu väljaandmist on toetanud
Haridus- ja Teadusministeerium

Toimetanud Tiina Leemets
Kujundanud Sirje Ratso

ISSN 2228-0189
ISBN 978-9949-9508-6-7 (trükis)
ISBN 978-9949-9508-7-4 (pdf)

Trükitud keskkonnateadlikus trükikojas Ecoprint



Materjali valikust 5

I. AMETISUHTLUS JA TARBESTIIL

Mida eeldab ametlik keelekasutus? 7
Kas ametisuhtlus tähendabki ametlikku keelekasutust? 7
Kes kirjutab – asjatundja või võhik? 8
Kes kirjutab – kas tekstil on n-ö omanik? 8
Lisalugemist: tekstide taaskasutus 9
Mida tähendab vastavus kirjakeele normile? 9
Kas stiil on nähtav? 10
Kas stiil on õpitav? 11
Missugused jooned on tarbestiilil? 12
Lisalugemist: millega tegeleb selge keele liikumine? 13
Lisalugemist: millist abi saab teistelt erialadelt? 14

II. TEKSTI KOOSTADES

Millele mõelda enne kirjutamist? 15
Milline on eesmärk? 15
Lisalugemist: suhtluseesmärgid ja keelekasutus äris 17
Kes on teate saaja? 17
Missugune kanal teate saatmiseks valida? 18
Kuidas sõnum üles ehitada? 18
Lisalugemist: kas aitaks, kui näha pilti? 21
Kas teksti peab kohe algusest lõpuni valmis kirjutama? 22
Kuidas oma tekstis teiste tekste kasutada? 22
Mida teha pärast mustandi valmimist? 24

III. JUHISEID

Üldist lause kohta 26
Kas laused on paraja pikkusega? 30
Kas lauses on kõik teabe edasiandmiseks vajalikud elemendid? 32

Kas kõrvallauseid on loogilises seoses?	
Kas kõrvallauseid on parajal määral?	33
Kas teave on lauses organiseeritud nii, et see ei kuhju?	34
Kas sisult lähedased sõnad on lähestikku?	
Kas väärseoseid on välditud?	35
Kas lauseks ühendatud samaliigilise teabe vahel on sidesõnadega selgelt näidatud seosed?	36
Kas üht ja sama eesmärki (lauseliikmena) täitvad keelendid on vormistatud ühte moodi?	37
Kas loetelude sisuline liigendus on korras? Kuidas loetelu üles ehitada?	37
Kas keerulisema lause elemendid on vajalike kirjavahemärkidega raamistatud?	39
Kas valitud on oma rolli võimalikult tõhusalt täitev sõna?	
Kas kõik sõnad on vajalikud?	41
Kas on valitud võimalikult lihtne, tuttav ja täpne sõna?	54
Kas eelistada oma- või võõrsõna?	54
Kas kujundlik, kuid kulunud väljend või otsene tähendus?	57
Kas sarnassõnad ehk paronüümid on õigesti saanud?	58
Kas valitud on võimalikult lihtsalt tõlgendatav lausekuju?	59
Kas lauselühend või kõrvallause?	59
Nominalisatsioon ja tühiverbid	61
Kas kordused on kõrvaldatud?	62
Kas valitud on õige ja sobiv grammatiline vorm?	64
Kas isikuline või umbisikuline tegumood?	64
Kas ainsus või mitmus?	64
Kas öeldise ajavorm on õige?	66
Lõpetuseks	67
Kasutatud kirjandus	68

Omavalitsuste töö üks olulisemaid jooni on selle avalikkus. Suur roll on seega mitmesuguste tekstide koostamisel ja levitamisel, et oma tegevusest avalikku jälge jätta. Dokumendid kajastavad seda, mis on otsustatud ja tehtud (nt protokollid ja aruanded), aga sedagi, mis teha tuleb (nt korraldused, määrused ja arengukavad). Suuremates omavalitsustes on palgaline kommunikatsiooni-spetsialist, kes kogu avaliku info üle toimetab; väiksemates tuleb aga igaühel endale loota. Selle brošüüri eesmärk on anda algul üldisemaid, seejärel konkreetsemaid nõuandeid, kuidas ametisuhtluse tekste koostada ning mida lausestamisel ja sõnavalikul tähele panna.

Materjali valikust

Brošüüri näitematerjal on pärit 15 valla kodulehtedelt leitud tekstidest.

Igast maakonnast oli luubi all üks vald, maakonna valdade tähestiku järjekorras loetelust on valitud see, mille järjekorranumbri pakkus juhusliku arvu generaator. Nii sattus nimekirja nii suuri kui ka väikseid omavalitsusi, erineva keskkonna, elanike ealise ja soolise koosseisu ning mõistagi eelarvega.

Enamasti on läbi töötatud valla arengukava, viimase kahe eelarveaasta aruanded, volikogu otsused ja ametijuhendid, mõnel puhul ka vallalehe artiklid. Kõikidest parandustega esitatud näidetest on kõrvaldatud viited isikutele ja kohtadele.

I. AMETISUHTLUS JA TARBESTIIL

Mida eeldab ametlik keelekasutus?

Keeleseaduse paragrahvis 4 on ametliku keelekasutuse kohta öeldud nii: „Ametlik keelekasutus on riigi ametiasutuse ja valitsusasutuse hallatava riigiasutuse (edaspidi *riigiasutus*) ning kohaliku omavalitsuse ametiasutuse ja kohaliku omavalitsuse ametiasutuse hallatava asutuse (edaspidi *kohaliku omavalitsuse asutus*), notari, kohtutäituri ja vandetõlgi ning nende büroo või muu avaliku halduse ülesandeid täitma volitatud asutuse, kogu või isiku dokumentide, veebilehe, siltide, viitade ja teadaannete keelekasutus. Ametlik keelekasutus peab vastama eesti kirjakeele normile (edaspidi *kirjakeele norm*).“¹

Selle lausega kirjutatakse kohalikele omavalitsustele tegelikult ette veatu kirjutamise kohustus. Vaadeldud dokumentides oligi vähe päris õigekirjavigu, rohkem oli tegemist sõnastuse ja lausestusega, ja probleemid mahuvad paraku üldisloomustuse „kantseliitlik stiil“ alla. Sellest jagusaamist on aga raskem õppida ja õpetada kui õigekirjareegleid. Pealegi on keelenorminguid võimalik õigekeelsussõnaraamatust järele vaadata, stiil on aga hõlmamatum nähtus ja ettekirjutusi peale kõige üldisemate on raske teha. Ennekõike tuleb tegelda sellega, milline on arusaam ametlikust keelekasutusest ja ametisuhtluse rollidest. Küsimusele, kas riik – see olengi mina, tuleb omavalitsuse töötajal paratamatult vastata jah. See võib aga tunduda raske roll, kui päriselt ei tea, kuidas riik peaks rääkima.

Kas ametisuhtlus tähendabki ametlikku keelekasutust?

Ametliku keelekasutuse kõrval on meil ka üsna sarnase nimetusega keelekasutusviis – ametisuhtluse keel. Seda näeme ja ka kuuleme kõikjal asutustes ja organisatsioonides, nii nendes, kus osa keelelist tegevust käib ametliku keele-

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015257>

kasutuse alla (vt loetelu ülal), kui ka eraettevõtetes, õppeasutustes, haiglates jm. Sõnal *ametlik* on „Eesti keele seletavas sõnaraamatus“ ka tähendus ‘rangelt v. jahedalt asjalik, reserveeritud’ ja vahel võibki jääda mulje, et rangust ja jahedust on lisatud pisut liigagi palju, vahest selleks, et mõjuda eriti tõsiseltvõetavalt. Ametitekstid aga kuuluvad nn tarbetekstide hulka, mis peavad keskendumata sõnumi edasiandmisele ilma igasuguste lisatähenduste ja -mõjuta. Oleks hea, kui ameti pärast tekste koostavad inimesed mõtleksid lisaks sisule ka tarbestiilile ja selge keele põhilistele joontele.

Kes kirjutab – asjatundja või võhik?

Ametisuhtluse osaliste vahel võib olla kaht laadi suhteid: võrdsemad kolleegidega, kellel on valdkonnas tegutsemise asjatundmine ja kogemus, ja pisut keerulisemad nendega, kes on küll valdkonnaga seotud, kuid selles elukutseliselt ei toimi. Viimases variandis on näha asümmeetriat: üks on asjatundja, teine mitte. Professionaalil on alati rohkem infot, samuti on ta teadlikum sellest, „kuidas asjad käivad“. Ilmekaid näiteid mõne ametiasutuse kirjadest, millest ei saa aru ka sõnaraamatu abil, on küllap kõigil tuua. Vormistusviga, mida kodanik ei osanud oletadagi, võib aga osutada põhjuseks, mille pärast mõni taotlus pikemata tagasi lükatakse. Selline olukord loob õhkkonna, mida teate vastuvõtja võib kogeda ametiisiku üleolekuna. Riik on sel juhul kõrge autoriteet, mitte meie kõigi ühistegevuses loodu.

Kes kirjutab – kas tekstil on n-ö omanik?

Veel on üks ametisuhtluse iseloomulikke jooni, et tekstide autorsus on ähmane, puudub kontrollija, kellele jääb lõplik sõna. Nii on aruannetel või arengukavadel sageli mitu autorit, kellest igaüks toob teksti koostamisse kaasa oma harjumused ja eelistused. Kui töösse ei kaasata professionaalset toimetajat, võib juhtuda, et isegi asutuse nimi on tekstis eri moodi kirjas. Mitu autorit võib tähendada ka seda, et ametitekstis on ulatuslikult kasutatud teisi dokumente, mille autoritest keegi enam midagi ei teagi ning ähmaste ja arusaamatute kohtade puhul pole võimalik ka enam kelleltki uurida, mida õigupoolest mõeldud on. Nii liigub ebaõnnestunud sõnastus ühest tekstist teise.

Lisalugemist: tekstide taaskasutus

Professor John Flowerdew ja tema kolleeg Alina Wan² on uurinud audiitorifirma lõppraportit kui tekstiliiki, jälgides samal ajal audiitorite toimimist selle kirjutamise ajal. Selgus, et nii palju, kui võimalik, kasutati olemasolevaid raporteid, välja vahetati loomulikult firma nimi ja viited esitatud dokumentidele. Kui oli vaja midagi juurde kirjutada, tuli see töö sageli teha ühel firma juhtametnikest. Kohusetundlikult soovisid audiitorid kõik asjaolud võimalikult täpselt edasi anda, et tehtud tööst midagi kaotsi ei läheks, sel juhul aga muutusid laused väga pikaks ja probleemi esitus keeruliseks, nii et auditeeritaval firmal võis olla raske mõista, mis samme nad peaksid probleemide lahendamiseks ja edaspidiseks vältimiseks astuma.

Mida tähendab vastavus kirjakeele normile?

Ülal on kasutatud sõna „tarbetekstid“. See võib olla keeueuurimisest kaugel seisjale võõras sõna, kuigi ehk hõlpsasti aimatava tähendusega. Tarbetekstid on sellised tekstid, mille peaesmärk on sõnum võimalikult ökonoomselt edasi anda. Ökonoomsus tähendab siin seda, et teksti tarbija – siinkohal polegi vale nii öelda – saaks selle mõtte teada võimalikult väheste jõupingutustega. Nende tekstide keelekasutusest kõneldes on tavaline mainida selgust (või siis ka ühemõttelisust) ja normilähedust. Keelenormi järgimine on ametlikus suhtluses kohustuslik, ametisuhtluses aga soovituslik. Sellegipoolest võiks iga ametnik võtta sihiks võimalikult korrektse keelekasutuse. Kirjakeele normi rakendamise määruks on kirjas nii: „Eesti kirjakeele normi (edaspidi kirjakeele norm) all mõistetakse õigekirjutuslike, grammatiliste ja sõnavaraliste normingute ja soovitude süsteemi, mis peab tagama ametliku keelekasutuse ühtluse ja selguse ning suunama avalikku keelekasutust. [...] Kirjakeele norm on määratud õigekirjutuse, häälduse, sõnavara ja grammatika osas Eesti Keele Instituudi uusima õigekeelsussõnaraamatuga, Emakeele Seltsi keeleteoimkonna normingute ja otsustega ning keeleteoimkonnas heaks kiidetud ortograafiareeglistiku, normatiivse käsiraamatu ja grammatikaga.“³

² The linguistic and the contextual in applied genre analysis: the case of the audit report *English for Specific Purposes*. 29 (1), 78–93. http://media.wix.com/ugd/c0c287_ee748bef3d3e-646a04204ef1c23fe04e.pdf

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/114062011003>

Tähele tuleb panna, et kasutatud on sõna *soovitud*: stiili, sealhulgas sõnavaliku puhul ei saa väga rangeid norme kunagi seada. Ka Eesti Keele Instituudi õigekeelsussõnaraamatutes ehk ÕSides on sõna tähenduse ja kasutusvõimaluste kohta tavaks anda ettevaatlikus sõnastuses näpunäiteid: „ei soovita tähenduses“ või „sageli üleliigne“. Sellegipoolest võiksid dokumentide koostajad soovitud tõsiselt võtta, kui mõne ülipaberliku keelendi asemel pakutakse teisi variante. Näiteks lausest *Antud brošüüris leiavad käsitlust materjalide analüüsis tõusetunud probleemid ja lugejate kollektiivi informeeritakse jooksvalt võimalustest oma keelekasutusse paremaid muutusi sisse viia* on ÕSis paberlikuna märgendatud *antud, (käsitlust) leidma, tõusetuma, kollektiiv, informeerima, jooksvalt ja sisse viima*. Selgem versioon võiks olla näiteks *Selles brošüüris käsitletakse materjalide analüüsi käigus leitud probleeme ja lugejatele antakse teavet, kuidas oma keelekasutust paremaks muuta*.

Tõhusat abi leiab veel „Ametniku soovitusõnastikust“, kus on vaatluse all just ametikeele stambid. Koostajad soovivad seda õigekeelsussõnaraamatule lisaks uurida, sest kirjakeele normi kajastab ikkagi ÕS, milles aga ametikeelele kui ühe valdkonna keelekasutusviisile ei saa liiga palju tähelepanu pöörata. Mida „Ametniku soovitusõnastikust“ leiab? Jälle võib tuua üsna harjumuspäraselt kõlava näitelause *Käesolev soovitusõnastik võiks olla kasutusel iga päevaselt, leidmaks lahendusi mitmete erinevate õigekeelealaste probleemide osas*, mis pärast soovitusõnastikuga tutvumist näeks välja nii: *Soovitusõnastikku võiks kasutada iga päev, et leida lahendusi õigekeeleprobleemidele*. Selgituseks: sageli on sõnad *käesolev, erinev, -alane ja osas* liigsed, *lt*-määrsõnad pole millegi poolest paremad kui nende aluseks olnud fraasid.

Bürokraatiaslängi ehk kantseliidi tõrjumist käsitletakse ka keelehooldekeskuse väljaandes „Kuidas hoiduda kantseliidist“, autor Egle Pullerits. Selles on lause-, fraasi- ja sõnatasandil läbi vaadatud keelendid, mis teevad teksti tarbetult keeruliseks ja ähmastavad selle mõtet. Viie aasta taguse brošüüri näidetega sarnast keelekasutust leiab aga paraku ikka veel üsna sageli. Ju siis tuleb põhitõdesid igal võimalikul juhul üle korrata.

Kas stiil on nähtav?

Paljut enda ümber, ka tekste, töötleme automaatselt, aga kui on midagi, mis raamist välja ulatub, jääme lähemalt uurima. Kui milleski on harjumuspärasest kõrvale kaldunud, võib see olla sihipärane tegu või kogemata juhtunud. Kirjavead on enamasti üsna silmatorkavad ja nende põhjal on negatiivne

mulje kerge tekkima. Stiilivigadena on seni käsitletud teksti stiilnormidele mittevastavat keelendit, aga mõne teksti puhul võivad need normid olla väga raskesti tuvastatavad. On tavad, kuidas midagi on tehtud, ja neist on neid kahtluse alla seadmata kinni peetud. Pealegi õpitakse sageli jälgendades ja kui selle käigus teksti elemente teadlikult eraldi ei vaadelda, kantakse need läbimõtlemata oma kirjutisse üle. Nii juhtub, et juurduvad ka teksti eesmärgile – sisu selgelt ja ökonoomselt edasi anda – vastu töötavad keelelised jooned. Kõige tavalisem on sel puhul näiteks tuua ülalnimetatud kantseliiti. Sealsed vormivõtted näivad olevat saanud vaikimisi normiks: kui tahan, et mu tekst oleks väga ametliku ilmega, kasutan keerulisi lausekonstruktsioone ja sõnu, mida olen harjunud nägema. Nii läheb meelest ära, et vorm seostub funktsiooniga. Võtkem eesti tegusõnavormistik. Juhistes, nt retseptides kasutame käskivat kõneviisi: *Võta puhas kauss*; viisakas palves, mis on sageli pealegi küsilause, valime tingiva kõneviisi: *Kas sa saaksid korra appi tulla?*. Lausepikkuski on kooskõlas sisuga: lühike lööklause reklaamplakatil silmamiseks peab tekitama soodsa mulje vaid hetkega, nii et poes peaaegu alateadlikult just selle kauba riiuli juurde sammume, ja põhjalik preambul Euroopa Liidu normatiivsetes tekstides peab näitama, et otsuse langetamisel on kaalutud kõiki võimalikke väiteid kõigist võimalikest aspektidest.

Stiilist teadlikuks saamiseks peame endalt küsima: kas see, et on kirjutatud nii, toetab teksti eesmärki? Tarbestiili märke on võrreldes näiteks ilukirjanduskeele joontega raske kindlaks teha seetõttu, et selle keelekasutuslaadi puhul püüeldaksegi nimelt neutraalsuse, silmatorkamatuse poole. Keelelised vahendid on sisu teenistuses ja kui mõni vorm juba tähelepanu äratav, ei täida ta järelikult sisu vahenduse eesmärki kuigi edukalt. Samas on, nagu ülal nimetatud, ülibürokraatlikku sõnavalikut ja lausestust harjutudki normiks pidama. See ei pea nii olema. Heas tarbestiilis tekst on selline, mille sõnumit mõistame raskusteta ja mille vormile me isegi tähelepanu ei pööra.

Kas stiil on õpitav?

Õppekava eeldab gümnaasiumi lõpetajalt seda, et ta suudab „... väljenduda selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses“. Tekstiliikide seas, mille loomist gümnaasiumis harjutama peaks, on õppekavas loetletud sellised tarbetekstid nagu elulugu, avaldus, seletuskiri, taotlus, kaebus, kiri ja e-kiri, plangid ning vormid, juhend, koosoleku memo, tegevuskava, projekti ja kandidaadi põhjendus ja tegevus-

aruanne. Lühemate, tavaliselt ka isiklikumate tekstidega koolis enamasti tegeldakse, pikemate ning teadmisi ja kogemust eeldavatega aga mitte – raske olekski koolis töökeskkonda jäljendada. Sellepärast on tõrge nende tekstidega kokkupuutumisel kõige suurem. Võõra tekstiliigiga kokku puutudes on esimene küsimus sageli hoopis, mis sinna kirjutada tuleks, seejärel, kas on mingid nõudmised, mida tuleb tingimata järgida. Kas võib kirjutada nii, nagu loomulik tundub, või otsida eeskujusid ja jäljendada neid kõiges?⁴ Teatud stiilis tekstidel on aga alati kindlad tunnused ja kui õppida algul kasvõi paarigi neist jälgima, võib sellest kasu olla ka ülejäänud terviku kujundamisel.

Missugused jooned on tarbestiilil?

„Eesti kirjakeele seletava sõnaraamatu“ järgi on tarbestiil ‘asjalik, neutraalne stiil (sageli vastandatuna kirjanduslikule)’. Vormiliselt, iseloomulike joonte poolest on tarbestiil igati n-ö keskmine, neutraalne keelekasutuslaad, millega teisi võrrelda.

Heas tarbestiilis kirjutatud teksti tunnustena on Reet Kasik oma „Sissejuhatuses tekstiõpetusse“ toonud välja kolm põhilist nõuet: tekst olgu selge, tihe ja konkreetne, nii on see kõige paremini loetav ja hõlpsasti arusaadav. Kolme põhiolemusega tuleb arvestada nii sisu, ülesehituse kui ka keeleliste vahendite valikul ja esitusel.⁵

Loetavust ja arusaadavust takistavaid probleeme on otstarbekas vaadelda kolmest aspektist. **Sõnatasandil** on takistuseks pikad ja keerulised sõnad, kant-seliitlikud ülekasutatud sõnad, ähmase tähendusega sõnad, mõnes tekstis ka arusaamatud lühendid. Sõna- ja lausetasandi vahepealne nähtus on nominaalstiil ehk nimisõnaeelistus. **Lausetasandil** on ennekõike ohtlikud pikad ja/või keerulise struktuuriga laused, kuid ka liiga lühikeste, sealjuures konspekti-laadselt väljajäteliste lausete reastamine ei lase mõtet hõlpsasti välja lugeda. Eksitada võivad sõnajärg ja lauseosade vale ühendamine, nii et kõrvuti asetsevate keelendite vahel tekivad vääraseosed. Puuduvad või valed kirjavahemärgid (nt sõnaga liitunud sidekriips mõttekriipsu asemel) häirivad mõttearenduse

⁴ CV-Keskuse töötajad panid töötajatele eeskujuks üles motivatsiooni- ja kaaskirja näidised. Mõne aja pärast tuli neil lisada hoiatus, et kirjutajad ei kopeeriks nende näidet lihtsalt sõna-sõnalt, vahetades vaid nimed välja.

⁵ Selle kohta tuleks igal kirjutajal kindlasti lugeda nt sama autori artiklit ajakirjas Oma Keel. http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2007_1/OK_2007-1_05.pdf

selget esitust. **Tekstitasandi** nähtudest tuleb nimetada kehva liigendatust, liiga pikki või lühikesi löike ja struktuuri läbimõtlematust.

Kui eelmise löigu ohud soovitusena positiivseks pöörata, saame järgmised põhitõed. Tarbestiilis on eelistatud lihtsad ja tuntud sõnad ning paraja pikkusega, väheste osalause ja lauselühenditega laused. Liigenduses on eelistatud klassikaline põhimõte „Üks mõttearendus = üks löik“ ja teksti ülesehitus võiks järgida klassikalisi skeeme (sündmuste esitus kronoloogilises järjekorras; põhjuse-tagajärje seose esitamine; probleemi esitus ja seejärel lahendusvariandid jne).

Lisalugemist: millega tegeleb selge keele liikumine?

Selge ametisuhtluse nimel tegutsetakse kogu maailmas. Eesmärk on saavutada olukord, kus teavitussõnum on esitatud sellises keeles ja kujundatud nii, et selle sihtgrupiks olevad inimesed leiavad kiiresti vajaliku, mõistavad seda hõlpsasti ja toimivad selle alusel. Selle eesmärgi nimel tegutseb mitu organisatsiooni. Ka Eestis on liikumisel oma algatus – selge sõnumi auhind, mida jagatakse igal aastal. Hea kokkuvõtte selge keele soovitustest on valminud Euroopa Komisjoni mitme peadirektoraadi töötajate koostöös. Eestikeelne ja eesti keele joontega arvestav versioon on kõigile tasuta allalaaditav aadressil http://ec.europa.eu/translation/writing/clear_writing/how_to_write_clearly_et.pdf. Kümme sealset põhisoovitust on toodud allpool.

Kirjuta selgelt, soovivad Euroopa Komisjoni töötajad

1. soovitus: Mõttele tekst läbi.
2. soovitus: Keskendu lugejale.
3. soovitus: Liigenda tekst.
4. soovitus: Püüa väljendada lühidalt ja lihtsalt.
5. soovitus: Kirjuta arusaadavalt — pööra tähelepanu lauseehitusele.
6. soovitus: Väldi nimisõnastiili — verbid elavdavad teksti.
7. soovitus: Väljendu konkreetselt.
8. soovitus: Eelista isikulist tegumoodi umbisikulisele ja tõsta esile tegija.
9. soovitus: Väldi komistuskive: eksitussõnad, erialaslang ja lühendid.
10. soovitus: Toimeta, kontrolli ja tee parandusi.

Allikas: Euroopa Komisjoni juhis „Kirjuta selgelt“

Lisalugemist: millist abi saab teistelt erialadelt?

Kui võrrelda tarbestiili tarbekunstiga, on rõhuasetus mõneti erinev, aga mõne paralleeli leiab. Tarbekunsti eset vaatame eelkõige kui kunstiobjekti, tema tarvitavuse aspekt pole teinekord küll esmatähtis, aga unustada seda ei saa. Tarbestiili puhul rõhutatakse eelkõige funktsionaalsust: kõige olulisem on teksti sisu ja mõte võimalikult arusaadavalt edasi anda, teksti vorm on sisu teenistuses, aga vormi omadusi pole eriti oluline tundunud rõhutada. Samas oleme varmad kommenteerima, kui vorm sisuni jõudmist takistab.

Disainer Artemi Lebedev kirjeldas oma blogis⁶ seda, kuidas siltide paigaldajad ei arvesta sugugi tingimustega, milles neid silte loetakse. Taganrogi linna piiril tervitas linnast välja sõitjat selline teade:

AUTOJUHT!
KINNITA TURVAVÖÖ JA
LÜLITA SISSE LÄHITULED!

Disainerit ärritas selle juures kõik: versaalkiri (suured tähed), ebaühtlased sõnavahed ja kitsad reevahed. Sõidu pealt ei suuda seda teksti keegi läbi lugeda, mis kasu sellest siis on.

Niisiis pakkus ta välja oma variandi:
– Tuled ja turvavöö!

Selge see, et silt maantee ääres on mõeldud autojuhile, nii pole vaja tema poole eraldi pöörduda. Samuti on kontekstist selge, mis tuled sisse lülitada tuleb.

Disaineri vaadet teabematerjalidele pakkus Tallinnas 2013. aastal toimunud selge keele konverentsil ka Austriast pärit Martin Foessleitner. Tema ettekandest saab välja tuua järgmise: infokujundus on sõnumi sisu määratlemine, plaanimine ja kujundamine, lähtudes sõnumi esitamise keskkonnast, ja selle eesmärk on rahuldada sõnumisaajate infovajadusi. Huvilised saavad rohkem lugeda Rahvusvahelise Infodisaini Instituudi (International Institute for Information Design) kodulehelt www.iiid.net ja kogumikust „Selge kommunikatsioon“.⁷ Need asutused, kes korraldavad avalikkuse teavitamist, peaksid kindlasti kujunduse professionaalidega koostööd tegema. Igapäeva-suhtluseski aga on abiks, kui pööratakse tähelepanu sellistele detailidele nagu kirjatüüp, veerulaius, loetelude esitus, vahepealkirjad jne.

⁶ <https://www.artlebedev.ru/kovodstvo/sections/141/>

⁷ <http://eurokeelehoole.eki.ee/documents/compendiums/4dd9290d57c975af027764b95675afd9.pdf>

II. TEKSTI KOOSTADES

Millele mõelda enne kirjutamist?

Kui saame suhtlemisülesande, mis eeldab avalikkusele mõeldud teksti koostamist, võiks algatuseks vastata järgmistele küsimustele.

1. Milline on suhtlemise eesmärk ehk mida tekstiga saavutada soovitakse?
2. Kes on teate saaja?
3. Missugune on parim viis temani jõuda?
4. Kuidas sõnum üles ehitada, arvestades vastuseid kolmele eelmisele küsimusele?

Enne pikema ja vähem tuntud teemal teksti kirjutama hakkamist võiks nende küsimuste abil koostada väikese kontroll-lehe: mis ajaks tekst peab valmis olema, kui pikk, kes on tulevased lugejad ja mida nad ootavad; mida ülesande andja tegelikult tahab tekstiga saavutada. Kindlasti tuleb teavet koguda, aga sellega ei maksa liiale minna. Paberikuhjad laual või läbipaistmatute pealkirjadega failid arvutis ei aita kirjutamisel kuigivõrd. Kogutud materjal tuleb läbi töötada ja selgelt märgistada: see osa läheb sissejuhatusse, see lisadesse, selle lõiguga (nt seadusest vm dokumendist) algab esimene peatükk, sellele järgneb selgitav näide. Kirja tuleks panna probleemid, mida kindlasti tuleb käsitleda, ja küsimused, millele kindlasti tuleb vastata. Võib selguda, et mõni küsimus on liigne, sel juhul tuleb see julgelt välja visata, et juba alguses energiat vaid põhilisele kulutada.

Milline on eesmärk?

Enamasti räägitakse suhtlemise puhul viiest eesmärgist: teavitamine, juhendamine, veenmine, motiveerimine ja mõjutamine. Sageli on tekstil aga mitu eesmärki: uuest korrast teavitamine võib hõlmata ka esimesi juhtnööre, kuidas edaspidi käituda; kui motiveerite kedagi uut moodi käituma, võite lisada emotsionaalse kirjelduse, kuidas see tulevikus ära tasub; emotsioone võib vai-

gistada teavitades jne. Vaatamata eesmärkide sellisele põimumisele oleks hea, kui tekstil oleks põhifookus ning kõike ei püütaks korraga teha. Kõige tähtsam asi peab olema hõlpsalt leitav ja mõistetav. Et see ka endal meeles püsiks, võiks pikema teate puhul kõige tähtsama sõnumi paari lausega formuleerida. Abiks on sel juhul küsimused, mida tunnevad kõik uudise kirjutamist õppinud.

1. Mis juhtus/juhtub?
2. Keda see puudutab?
3. Miks see tähtis on?
4. Mis on selle põhjused?
5. Kui on probleem, siis kuidas seda lahendada?

Järgnev näide on pärit Lüganuse vallalehest. Tööülesanne võiks kõlada nii: kuulujutud pagulaste tulekust põhjustavad valla elanikes pingeid, pingete leevendamiseks tuleb kuulujutud ümber lükata, avaldades vallalehes kindlasõnalise teate.

TEATED

Kindel vastus pagulaste teemal

Lüganuse Vallavalitsus annab teada, et kuulused pagulaste paigutamisest Püssi linna ei pea paika. Pagulaste vastuvõtt toimub vabatahtlikkuse alusel ja Lüganuse vald ei ole selleks Vabariigi valitsusele soovi avaldanud. Samuti ei ole Vallavalitsus väljastanud ühtegi ehitusluba, mis oleks seotud pagulaskeskuse rajamisega Püssi linna, ka need kuulused ei vasta tõele.

Lüganuse vallavalitsus

Toimetuselt: Kuulujutud või alusetud järeldused ei ole kunagi midagi head toonud. Ja seda mitte ainult aktuaalsel pagulaste teemal, vaid ka kõikidel muudel teemadel, mis vallaelu puudutab. Viimastel kuudel just Püssi elanike seas levib suur hirm pagulaste teemal. Võetakse aktiivselt sõna sotsiaalmeedias ja kommenteeritakse teemat valdamata. Mainitakse mingeid „valmis otsuseid“, et vald on nõus pagulasi vastu võtma. Vähe sellest, levib kuulujutt sellest, et Püssi vanasse lasteaeda ehitatakse pagulaste keskust. Lehes avaldatud Lüganuse vallavalitsuse teade lükkab ümber kõik alusetud kuulujutud.

Lisalugemist: suhtluseesmärgid ja keelekasutus äris

Ärisuhtluse uurijad Priscilla Rogers ja Herbert Hildebrandt on esitanud võistlevate väärtuste mudeli⁸, mille abil suhtlemise edukust uurida. Ametisuhtluse sõnumi eesmärk võib olla nii suhteid hoida, inimesi teavitada kui ka muutusi või näiteks müüki edendada. Rogers ja Hildebrandt täheldasid iga eesmärgi puhul ka keelelise kuju erijooni: suhteid hoidvatest tekstidest leiab asesõna „meie“, tavalisi, siseringile teada olevaid väljendeid, isiklikku laadi teavet, selle fookuses on vastuvõtja. Muutusi edendavates tekstides on toon uljas ja visioonäärne, kasutatakse metafoore ja sümboleid, teksti struktuur võib olla ebataoline, fookus on tulevikul. Müügiedenduses on toon veenev ja deklaratiivne, tuuakse ilmekaid detaile, fookuses on argumendid. Teavitavate tekstide puhul tõstavad uurijad esile neutraalse sõnavara, tavalised fraasid, tavapärase loogilise ülesehituse (k.a loetelud ja tabelid) ja faktitäpsuse, fookuses on info.

Ilmselt on rangeid piire keeruline tõmmata ja tekstidel ongi rohkem kui üks eesmärk. Omavalitsuste tekstid on enamasti teavitavad, kuigi arengukavas on ka muutusi edendavate tekstide jooni, sest nendes esitatakse just nimelt visioon, mida tegelikkusesse tooma hakatakse. Suhteid hoidva meie-tunde edendamise märgiks võib aga lugeda näiteks Lõuna-Eesti valdade murdekeelseid tunnuslauseid.

Kes on teate saaja?

Kõige lihtsam on muidugi kirjutada ühele ja tuttavale inimesele. Sageli tuleb aga teateid saata kogu valla rahvale, nii et tulevasi lugejaid võib olla sadu. On mitu punkti, mis sel puhul tuleb läbi mõelda. Millised on lugejate eelteadmised? Milline on nende hoiak, nii teema kui ka vallavalitsuse või -volikogu suhtes? Kas keerulised seadusemuudatused, millest otseselt sõltub kellegi sissetulek, tuleks ehk hoopis näidete abil lahti kirjutada, sest erialakeeles koostatud seletuskirja laused on liiga üldised? Kas opositsiooni jäänud volikogu liikmete sõbrad ja sugulased võivad mõnest teatest midagi meelevaldselt välja valida ja selle alusel järeldusi teha?

⁸ <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/hrm.3930320107/pdf>

Missugune kanal teate saatmiseks valida?

Sihtrühma puhul tuleb läbi mõelda seegi, missugune kanal neile kõige paremini sobib. Kui soovite oma valla sündmusele üleriigilist tähelepanu, tasub kirjutada pressiteade või võtta otse ühendust teemat kajastanud ajakirjanikega (rahvakunstipeost kirjutab kultuuriporter, künnivõistlusest maakonnaleht või Maaleht jne). Koduleheküljel teadet avaldada on lihtne, kuid kõik ei ole internetiinimesed. Vallaleht, mida ehk post koju viib, sobib teadete jaoks, millega väga kiire pole. Endiselt on kasu teadetetahvlitest – miks mitte jätta sõnum raamatukokku, bussipeatusse või kauplusauto peatuspaika, st sinna, kus inimesed käivad? Kui suhtlemisest peab siiski jälg dokumendiregistrisse jääma, tuleb otsustada kirja kasuks. Väiksemale hulgale adressaatidele võib saata tavalise kirja, aga kui postikuludega on kitsas, võib kaaluda muid variante.

Näide. Omavalitsus maksab koolitoetust 1.–3. klassi minevatele õpilastele. Selleks peavad vanemad 15. septembriks esitama avalduse.

Kindlasti läheb teade üles kodulehele, aga kui paljud lapsevanemad seda sealts otsida oskavad? Seega tuleks sama teade saata omavalitsuse koolidesse, et õpetajad omakorda annaks teate edasi, kasvõi näiteks eKooli abil. Võib kasutada sotsiaalmeediat (Facebook, Twitter), kui on teada, et lapsevanemad sealset infot jälgivad. Võib muidugi saata teate Postimehe firmateadete uudisvoogu, aga see on kaugele ja umbes sihtimine. Võib ka loota, et alati materjali otsingul veebiajakirjanik teeb sellest uudisnupu.

Kuidas sõnum üles ehitada?

Üsna paljude tekstide puhul on olemas teatud mall, mida kirjutades järgida. Mida keerulisem ja mahukam tekst, seda parem oleks koostada plaan juba kasvõi selle kindlustamiseks, et kõik vajalik kirja saaks. Aruande puhul on kindlasti vaja esitada probleem, analüüs ja hinnang. Ekspertiisi tegemisel, kontrolliakti koostamisel või hinnangu andmisel on vaja ülevaadet probleemist ja hindamiskriteeriumidest, seejärel selgelt esitatud hinnangut. Kui on vaja probleemile lahendus pakkuda, algab tekst mõistagi probleemi kirjeldusega, seejärel võib pakkuda lahendusvariante, lisada prognoosi ja nõuanded. Uuringute kokkuvõttes tuleb esmalt anda ülevaade valdkonnast ja põhiline uurimisküsimus(t)e kohta, seejärel kirjeldada meetodeid ja tehtud tööd, esitada selgelt ja ülevaatlikult tulemused ning pakkuda järeldused.

Mõnel puhul on sisulised juhised juba seadusega antud. Näiteks kirjutatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses ette, mis peab olema kirjas valla või linna arengukavas:

- (2) Arengukava koostatakse valla või linna kohta ja selles esitatakse vähemalt:
 - 1) majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalised suundumused ja vajadused;
 - 2) probleemide ja võimaluste hetkeolukorra analüüs tegevusvaldkondade lõikes;
 - 3) tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid koos taotletava mõjuga arengukava perioodi lõpuni;
 - 4) strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused arengukava perioodi lõpuni.⁹

Kui on sellised sisulised nõudmised, võibki arengukava nii üles ehitada: praeguse olukorra kirjeldus, siis probleemide analüüs, siis eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused. Lisada võib veel, kuidas tehakse kindlaks, et eesmärgid on saavutatud, ehk siis seiremeetodid ja mõõdikud.

Teine näide kohalike omavalitsuste kohustuslikest dokumentidest on ametijuhend. Ka selle kohta on sisulised juhised seadusega sätestatud avaliku teenistuse seaduses¹⁰:

§ 52. Ametijuhend

- (1) Ametijuhendis määratakse:
 - 1) ametikoha teenistusülesanded;
 - 2) ametniku haridusele, töökogemusele, teadmistele ja oskustele kehtestatud nõuded;
 - 3) summeeritud tööaja, valveaja või öötöö kohaldamise korral sellekohane märke.

Valla kodulehtedelt saadud juhendinaidetest selgus, et enamasti järgitakse ülesehitust 1) üldosa/üldsätted, 2) eesmärk, 3) tööülesanded, 4) õigused, 5) vastutus, 6) kvalifikatsiooninõuded, 7) ametijuhendi muutmine. See lubab ehk oletada teatava tava olemasolu või on tekstid lihtsalt teiste eeskujul toimetatud. On varieerumist lahtikirjutamise detailsuses, nt on eraldi välja toodud nõutavad oskused ja isikuomadused või lisatud ülesannetele ka see, missuguseid tulemusi oodatakse ja kuidas tehakse kindlaks, et need tulemused on saavutatud.

⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015108>

¹⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/118022014004>

Ka lühemate ja vähem ametlike tekstide puhul võib kavast kasu olla. Näiteks kui soovitakse oma asutuse või kodukoha kohta luua Vikipeedia artikkel, tuleks enne läbi lugeda sealsed vormistusreeglid. Seal on kindel viis, kuidas artikkel peab algama, nimelt määratlusega.

Määratlus on artikli kohustuslik osa, mis sisaldab märksõna ja talle järgnevaid osiseid. Määratlus esitatakse artikli esimeses lauses või lausetes. Artikli alguses peab olema esitatud mõiste praegu kehtiv määratlus. Kui mõistel on olemas ajaloolisi määratlusi, tuleks neist rääkida põhiteksti esimeses alajaotuses.¹¹

Keelehooldekeskuse artikli esimene lause ongi sellest lähtudes saanud selline: „**Keelehooldekeskus** on Eestis avaliku keekekasutuse parandamisega tegelev asutus.“¹²

Ametikirjades on tavaline pöördumine, seejärel esimene lõik sissejuhatuseks, järgnevates lõikudes teemat arendatakse ja lõpuks tehakse kokkuvõte. Näiteks on keegi palunud infot vallavalitsuse otsuse kohta, millega on muudetud ühissõidukipeatuste nimesid.

Näide

Lugupeetud PP

1. lõik: Saatsite meile kirja küsimusega, miks on Teie lähedal oleva bussipeatuse nime muudetud.

2. lõik: Bussipeatuse nime muudeti, sest siseministeeriumi ettepanekul korrastas vallavalitsus ühissõidukipeatuste nimesid nii, et need oleks vastavuses kohanimenõukogu soovitustega. Vallavalitsuse sellekohase otsuse projekt oli üleval ka meie veebilehel. Paraku sellele kommentaare ei tulnud, seega lähtusime kohanimenõukogu eksperdigrupi soovitustest.

3. lõik: Vana peatusenimi „Alajaam“ ei seostu põliste kohanimedega ja on liiga üldsõnaline. Seetõttu valiti seal kunagi asunud talukoha järgi uueks peatusenimeks Väikejaagu.

4. lõik: Loodame, et uus peatusenimi ei põhjusta probleeme. Edaspidi püüame teavitamiseks leida sobivama viisi.

Lugupidamisega

RR

Vallasekretär

¹¹ <http://et.wikipedia.org/wiki/Vikipeedia:Vormistusreeglid>

¹² <http://et.wikipedia.org/wiki/Keelehooldekeskus>

Sellesama uuenduse kohta võib koostada ka pressiteate, kui võib oletada, et muutus puudutab ka kaugemal elavaid inimesi. Pressiteade on üsna sarnane uudisega, erinevus on selles, et info on vaid ühest allikast.

Pressiteatel on sisu lühidalt kokkuvõttev pealkiri, seda täpsustav ja avardav esimene lõik ning seejärel tausta enam avavad lõigud. Kindlasti on pressiteate järel kontaktandmed, et huviline saaks vajaduse korral lisateavet küsida.

Näidispressiteade

Näite valla pressiteade

Alates 1. jaanuarist muutuvad Näite vallas mõned bussipeatuste nimesid

Siseministeeriumi ettepanekul korrastati Näite vallas ühissõidukipeatuste nimesid. Vallavalitsuse otsusega on muudetud järgmiste peatuste nimesid:

Alajaama on nüüd Väikejaagu; Keskuse II on nüüd Loode ja Teeotsa on nüüd Vainu tee.

Uued peatusesildid pannakse üles aasta lõpus, bussiliinide käitajad hakkavad uusi nimesid kasutama 1. jaanuarist.

Lisainfot saab Näite vallavalitsuse maanõunikult LLilt, telefon 1111115,

e-post ll@naitevald.ee

Pressiteate koostas vallasekretär MM

Näite vallavalitsus

Nõmme tee 1

12121 Näidisalev

telefon 1111111

e-post naitevald@naitevald.ee

Lisalugemist: kas aitaks, kui näha pilti?

Kui tekib küsimus, kuidas teavet esitada, proovige visualiseerimist. Hea pressiteade on üks selge pilt, nagu pressifoto: kõik vajalikud tegelased on näha, tegevus üheselt arusaadav, samas on pisut paista ka tausta. Probleemlugu valalehte võite ette kujutada kui slaidiprogrammi: on makrovõtteid, et mõnd asja lähemalt uurida, siis jälle rakursimuutus suurema plaani peale. Jutustus või reportaaž on nagu pildiriba, selles on ka lavastuslikku elementi, värvi on juurde keeratud ja valgusega mängitud, et tähtsamaid detaile dramaatiliselt rõhutada. Arvamuslugusid võib näha kaht moodi: esiteks suuremast pildist välja valgustatud osa, teinekord erakordsest perspektiivist nähtud; teiseks vastupidine, ühele momentvõttele on tausta lisatud. Valla arengukava on nagu põhjalik dokumentaalfilm, reportaažiga olevikust ja lavastatud tulevikupiltidega.

Kas teksti peab kohe algusest lõpuni valmis kirjutama?

Lühemate tekstide puhul seda küsimust muidugi ei tarvitse tekkidagi. Rutiinised vastused kirjadele, volikogu lühemad otsused ja üldse igasugused harjumuspärased lühitekstid võib tõesti kohe otsast lõpuni kirjutada. Mida pikem ja harjumatum ülesanne, seda tõenäolisemalt tuleb aga teha mustand või isegi mitu ning alustama ei pea sugugi algusest. Kui järgida soovitusi teha kõigepealt plaan selle kohta, mis tekstis peab kindlasti olema, võib juba enne kirjutamist teada olla, mille kohta on materjali lihtsam leida. Sellest osast võikski alustada. Kui mõni peatükk või lõik saab valmis, on ehk juba julgem edasi liikuda. Üks mõte toob teise, ülesanne ei tundu enam ületamatult keeruline. Kui jutt jooksmata hakkab, tuleb seda seisundit innukalt kasutada ja võimalikult palju kirja saada. Maha tõmmata saab alati ja õigupoolest isegi tuleb seda teha. Esimese õhinaga valminud tekst on alles toorik, millega saab hakata töötama selle nimel, et valmiks korralik, loetav ja selge dokument või artikkel.

Kuidas oma tekstis teiste tekste kasutada?

Tekstides tuleb sageli tsiteerida teisi tekste: dokumente, seadusi, protokolle jne. Mida ametlikum on olukord, seda tõenäolisemalt kasutatakse tsitaati. Samas tuleb mees pidada ametisuhtluse asümmeetrilisust – teksti lugeja ei ole enamasti asjatundja, seega tasub keerulisemad kohad ümber sõnastada, et teave selgelt mõistetav oleks.

Arengukavadest jäi näiteks silma nii mõneski neist sõna-sõnalt kordunud sissejuhatuse, mis ilmselgelt andis tooni kogu ülejäänud teksti loojatele. Kahjuks oli selles kopeeritud lõigus mõndagi, mis loetavust ja arusaamist ei toeta. Järgmised laused esinesid üsna väheste muutustega mitme valla arengukava alguses.

Arengukavas kirjeldatud valdkondade valiku puhul lähtuti teemadest, mis on olulised valla, kui terviku juhtimiseks ja arendamiseks. Nendeks valdkondadeks olid:

Looduskeskkond

Majanduskeskkond

Elu- ja sotsiaalkeskkond

Tehiskeskkond

Arengukava koostamisel lähtuti kahest tasandist, mille abil oli kerge määratleda valla põhilisi arengusuundasid. Esiteks hetkeolukorra iseloomustus ja analüüs ning teiseks visioon ja arengueesmärgid. Nende tasandite vahele jääb muutusvajadus ehk tegevused, mida on vaja teha, et jõuda soovitud olukorrani. Muutusvajaduste analüüside tulemusena sündisid põhilised arendussuunad erinevatele valdkondadele. Arendussuundade ja muutusvajaduste põhjal on koostatud realisatsiooniplaan, kus on täpselt määratletud tegevused, mis on vaja sooritada, palju kulub selleks ressursse ning kes vastutavad. See loob selge ja mõõdetava plaani valla arendamiseks ning selleks vajaliku ressursside jaotuse.

Sõnastuse saaks muuta lihtsamaks ja infot paremini siduda. Eelkõige sõna *muutusvajadus* on eksitav, eriti lisatud selgituse taustal: muutusvajadus on „tegevused, mida on vaja teha, et jõuda soovitud olukorrani“. *Vajadus* on teise sõnaga ‘tarve, tarvidus’, pigem on mõeldud *vajalikke muutusi*. Liialdatud on mitmusega (*analüüside tulemusena*), ebasoovitavas tähenduses on kasutatud sõnu *erinevad* ja *määratlema*, *realisatsioon* tähendab majanduses toodete müüki. Kokkuvõttes on tegemist nii-öelda rituaalse tekstiga, mille sisu enam keegi ei vaatagi, aga mis kõlab ametlikult ja pidulikult. Sisu saaks edasi anda ka lihtsamalt:

Arengukava koostades lähtuti kahest tasandist, mille abil sai kindlaks teha valla põhilised arengusuunad: esiteks hetkeolukorra iseloomustus ja analüüs ning teiseks visioon ja arengueesmärgid. Nende kahe tasandi võrdluses selgus, mida on vaja muuta. Analüüsi abil sõnastati kõigi valdkondade arendussuunad, mille põhjal saab luua selge plaani, kus on täpselt kirjas valla arendamiseks vajalikud tegevused, ressursid ja vastutajad. Plaani toel saab tehtut ka mõõta.

Teisi tekste kasutades tuleb neile ka viidata. Hea on paigutada viide enne väidet, vältides nii väärseoseid.

Eesti rahvaarv väheneb ning koos sellega jõuab tööturule üha vähem inimesi vastavalt Swedbanki majandusprognoosile.

Eesti rahvaarv väheneb ning Swedbanki majandusprognoos näeb ette, et tööturule jõuab üha vähem inimesi.

Mida teha pärast mustandi valmimist?

Lõplik tekstiversioon sünnib toimetades ehk redigeerides. Mustandit koostades ei pea iga lauset kohe lõpmatuseni viimistlema. Kirjutage nii palju valmis, kui jaksate, ja jätke tekst mõneks ajaks seisma. Toimetamistöö edeneb paremini, kui pea on vahepeal puhunud ja teksti nähakse tervikuna. Kirjutamine on loov tegevus, toimetamine analüütiline, nii et häälestus peab olema hoopis teistsugune. Tuleb toimida iseenda kriitikuna, asetada end teksti vastuvõtja positsiooni.

Kindel on see, et ühest lugemisest ei piisa – kõike (keelt, ülesehitust, sisu) ei jõua korraga jälgida. Hõlpsam on millegi jälgimisele keskenduda, nt sisu kontrollides teha kindlaks, kus on midagi puudu, leida üles kordused ja loogikavead. Keelelise poole vaatlusel võiks kas kogu teksti või osa sellest endale häälega ette lugeda, sealjuures paberilt, mitte arvutiekraanilt. Nii saab kohe aru, kus mõte takerdub lausestuse kohmakuse tõttu, samuti jäävad siis paremini silma (õigemini kõrva) sõnad, mida kasutate liiga palju, nii et kordus hakkab häirima. Uuesti lugedes näeb paremini sedagi, kas lause piirid on paigas – võib-olla ei ole ühe lausena vormistatud info sisuliselt hoopiski nii väga seotud. Või vastupidi, ühe teema kohta on teavet poetatud mitmesse lausesse. Paberilt lugedes näeb selgemini ka ülesehitust, nt kas lõikude pikkus on sobiv ja kas teksti osad on tasakaalus nii mahult kui ka sisult.

Eriti hea on muidugi, kui leidub mõni usaldusväärne inimene, kes teksti samuti läbi loeb. Ta ei pea olema professionaal ega tegema korrektuuri, aga ta võib näidata kohti, kus mõte jääb hämaraks. Teise inimese silmad näevad millegipärast paremini ka trükivigu. Juba kirjutades tuleks küll nii palju kui võimalik ära kasutada õigekirjakontrolli abi, kuigi on muidugi võimatu selle abil kõigile eksimustele jaole saada – paljud sõnad tunduvad masinale täiesti loogilised, inimene aga teeb vahet, kas asjad on seotud või soetud.

III. JUHISEID

Sellesse ossa on kogutud läbitöötatud tekstidest silma jäänud probleemsed laused, mida on tarbestiili ja selge keele põhimõtete abil püütud siluda. Kui lähuda ülal toodud tarbestiili põhisooitustest, peab tekstis olema parajal määral olukohast teavet, mis on vormistatud mõistmist toetama ja sihtrühmaga arvestades. Välja saab tuua kaks põhilist teesi, mis on seejärel küsimuste toel lahti mõtestatud.

Lause peab olema paraja pikkusega ja info selles mõistmist toetavalt esitatud.

Valitud keelendid peavad sobima olukorra ja sihtrühmaga.

Niisiis tasub endalt küsida järgmist.

1. Kas laused on paraja pikkusega?
2. Kas neis on olemas kõik teabe edasiandmiseks vajalikud elemendid?
3. Kas kõrvallaused on loogilises seoses? Kas kõrvallauseid on parajal määral?
4. Kas teave on lauses organiseeritud nii, et see ei kuhju?
5. Kas sisult lähedased sõnad on lähestikku? Kas väärseoseid on välditud?
6. Kas lauseks ühendatud samaliigilise teabe vahel on sidesõnadega selgelt näidatud seosed?
7. Kas üht ja sama eesmärki (lauseliikmena) täitvad keelendid on vormistatud ühte moodi?
8. Kas loetelude sisuline liigendus on korras?
9. Kas keerulisema lause elemendid on vajalike kirjavahemärkidega raamistatud?
10. Kas valitud on oma rolli võimalikult tõhusalt täitev sõna? Kas kõik sõnad on vajalikud?
11. Kas on valitud võimalikult lihtne, tuttav ja täpne sõna?
12. Kas valitud on võimalikult lihtsalt tõlgendatav lause kuju?
13. Kas valitud on sõna õige grammatiline vorm?

Üldist lause kohta

Lause olemust on läbi aegade eri versioonides kirjeldatud nii: ühes lauses on terviklikult väljendatud üks mõte. Sõltuvalt mõtte keerukusest on seega võimalik ka õige mitmes pikkuses lauseid moodustada. „Kah mul uudis!“ väljendate ehk selle peale oma hämmastust, et nii lihtsaid asju jälle üle korratakse. Reaktsiooni näitamiseks tõepoolest sellisest fraasist piisabki, aga keerukama sisu väljendamiseks on vaja ka keerukamaid lauseid. Seetõttu on väga oluline, et teave oleks lauses hästi organiseeritud ja võimalikult selgelt esitatud. On mõned üldised tõed, kuidas seda korraldada.

Lause keskmes on tegevus, sündmus või olek. Seda väljendab tegusõna pöördeline vorm ehk öeldis: keegi teeb midagi. Tegevus eeldab tegijat, sündmus osalejat ja olek olijat ning neid tähistab enamasti nimisõna, enamasti aluse kujul. Lause ülejäänud osalisi ja tingimusi tähistavad määrused. Osaliste ja tingimuste omadusi näidatakse täienditega. Seosed luuakse sidendite abil.

Illustratsiooniks olgu üks tabel, mille vasakus tulbas on materjali analüüsid üsna sageli nähtud lausemallid. Nende ühisjoon on see, et lauses on küll tegevust tähistav sõna, kuid öeldise rolli see ei täida. Kui talle see ülesanne tagasi anda, on ka ülejäänud lauseliikmeid lihtsam paigutada.

See lause kuulub loetavuse parandamiseks ümbersõnastamisele.

Selles lauses tuleb loetavuse parandamiseks läbi viia / teostada ümbersõnastamine.

Selles lauses peab loetavuse parandamiseks aset leidma ümbersõnastamine.

See lause vajab loetavuse parandamiseks muutmist läbi ümbersõnastamise.

Sellesse lausesse tuleb loetavuse parandamiseks sisse viia ümbersõnastavad muutused.

Üks lause on aga ka kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse paragrahvi 22 lõige üks.

See lause tuleb parema loetavuse nimel ümber sõnastada.

- (1) Volikogu ainupädevusse kuulub järgmiste küsimuste otsustamine:
 - 1) valla- või linnaeelarve vastuvõtmine ja muutmine ning majandusaasta aruande kinnitamine ning audiitori määramine;
 - 2) kohalike maksude kehtestamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamine;
 - 3) valla või linna eelarvesse laekuvate kohalike maksude puhul soodustuste andmise korra kehtestamine;
 - 4) koormiste määramine;
 - 5) toetuste andmise ja valla või linna eelarvest finantseeritavate teenuste osutamise korra kehtestamine;
 - 6) valla- või linnavara valitsemise korra kehtestamine;
 - 6¹) kinnisasja koormamine, kinnisasja koormava hoonestusõiguse võõrandamiseks loa andmine ja kinnisasja koormamine piiratud asjaõigusega kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 37 lõikes 3 nimetatud tingimustel; [RT I, 28.12.2012, 3 - jõust. 01.01.2013]
 - 7) valla või linna arengukava ja eelarvestrateegia vastuvõtmine ning muutmine; [RT I, 28.12.2012, 3 - jõust. 01.01.2013]
 - 8) laenude võtmine, võlakirjade emiteerimine, kapitalirendi- ja faktooringukohustuste võtmine, kohustuste võtmine kontsessioonikokkulepete alusel, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 34 lõikes 7 nimetatud rendikohustuste võtmine, muude tulevikus raha väljamaksmist nõudvate pikaajaliste kohustuste võtmine ning piirmäära kehtestamine rahavoogude juhtimiseks võetavale laenule; [RT I, 28.12.2012, 3 - jõust. 01.01.2013]
 - 8¹) kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse tähenduses sõltuvale üksusele laenude andmine ja nende võetavate kohustuste tagamine ning piirmäära kehtestamine rahavoogude juhtimiseks antavale laenule; [RT I, 28.12.2012, 3 - jõust. 01.01.2013]
 - 9) valla või linna põhimääruse kinnitamine, muutmine ja kehtetuks tunnistamine;
 - 10) taotluse esitamine või arvamuse andmine valla või linna piiride või valla või linna nime muutmiseks ning sellega seotud varaliste või muude vaidluste lahendamiseks;
 - 11) osavalla ja linnaosa moodustamine ja lõpetamine, tema pädevuse kindlaksmääramine ja põhimääruse kinnitamine;
 - 12) volikogu järgmise koosseisu liikmete arvu määramine;
 - 13) valimisringkondade arvu, piiride ja ühtse numeratsiooni ning igas valimisringkonnas mandaatide arvu määramine, valla või linna valimiskomisjoni ja jaoskonnakomisjoni moodustamine, välja arvatud kohaliku omavalitsuse

- volikogu valimise seaduse § 23 lõikes 3 nimetatud juhul; [RT I, 12.03.2015, 2 - jõust. 22.03.2015]
- 14) volikogu esimehe, aseesimehe või aseesimeeste valimine;
 - 15) vallavanema või linnapea valimine;
 - 16) valitsuse liikmete arvu ja valitsuse struktuuri kinnitamine;
 - 17) valitsuse liikmete kinnitamine ja nende vabastamine valitsuse liikmete kohustustest ning palgaliste valitsusliikmete ametisse nimetamine ja ametist vabastamine;
 - 18) umbusalduse avaldamine volikogu esimehele, volikogu aseesimehele, volikogu komisjoni esimehele, volikogu komisjoni aseesimehele, revisjoni-komisjoni liikmele, valitsusele, vallavanemale või linnapeale või valitsuse liikmele;
 - 19) vallavanemale või linnapeale ja palgalistele valitsusliikmetele töötasu, lisatasu, hüvitise, toetuse ja soodustuste määramine ning teistele valitsusliikmetele hüvitise maksmise otsustamine ja selle suuruse määramine; [RT I, 06.07.2012, 1 - jõust. 01.04.2013]
 - 20) volikogu komisjonide moodustamine ja tegevuse lõpetamine, nende esimeeste ja aseesimeeste valimine volikogu liikmete hulgast ja komisjonide koosseisu kinnitamine;
 - 21) volikogu esimehele või ühele aseesimehele töötasu või hüvituse määramine või aseesimeestele hüvituse määramine;
 - 22) volikogu liikmetele volikogu tööst osavõtu eest tasu ja volikogu ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest hüvituse suuruse ja maksmise korra kehtestamine;
 - 23) valla või linna esindamise korra kehtestamine;
 - 24) valla või linna poolt äriühingu ja sihtasutuse asutamine, lõpetamine ning põhikirja kinnitamine ja muutmine;
 - 25) valla või linna osalemise otsustamine äriühingus, sihtasutuses, mittetulundusühingus ning nendes osalemise lõpetamise otsustamine;
 - 25¹) valla või linna esindajate ja nende asendajate nimetamine kohaliku omavalitsuse üksuste liidu üldkoosolekule ja sealt tagasikutsumine;
 - 26) rahvakohtunikukandidaatide valimine;
 - 27) Vabariigi Presidendi valimiskogusse volikogu esindaja või esindajate valimine;
 - 27¹) nõusoleku andmine siseaudiitori kutsetegevuse alaste ülesannete täitmiseks ametniku või vastava struktuuriüksuse juhi kandidaadi ametisse nimetamiseks või ametist vabastamiseks; [RT I 2010, 72, 543 - jõust. 01.01.2013]

- 28) [kehtetu - RT I 2005, 31, 230 - jõust. 17.10.2005]
- 29) [kehtetu - RT I, 23.03.2015, 3 - jõust. 01.07.2015]
- 30) kinnisasja sundvõõrandamise taotluse esitamine;
- 31) üldplaneeringu algatamine ja kehtestamine; [RT I 2009, 28, 170 - jõust. 01.07.2009]
- 32) üldplaneeringu vastuvõtmine ja avaliku väljapaneku väljakuulutamine;
- 33) detailplaneeringu kehtetuks tunnistamine ja planeerimisseaduse § 130 lõikes 2 nimetatud detailplaneeringu kehtestamine; [RT I, 23.03.2015, 3 - jõust. 01.07.2015]
- 34) valla või linna ametiasutuse ja valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine ning ametiasutuse põhimääruse kinnitamine;
- 35) valla- või linnaametnikele ja töötajatele sotsiaalsete garantiide kehtestamine; [RT I, 06.07.2012, 1 - jõust. 01.04.2013]
- 36) valla või linna ametiasutuse struktuuri ja teenistuskohdade koosseisu ning palgajuhendi kehtestamine; [RT I, 06.07.2012, 1 - jõust. 01.04.2013]
- 36¹) kaevetööde eeskirjade ja heakorra tagamiseks heakorraeeskirjade kehtestamine;
- 36²) koerte ja kasside pidamise eeskirjade kehtestamine;
- 36³) [kehtetu - RT I, 13.03.2014, 4 - jõust. 01.07.2014]
- 36⁴) jäätmekava vastuvõtmine ja ajakohastamine;
- 36⁵) jäätmehoolduseeskirja kehtestamine;
- 36⁶) jäätmeliikide, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, vedamis-sageduse ja -aja, jäätmeveo piirkondade ja jäätmeveo teenustasu suuruse määramise korra kehtestamine; [RT I, 17.12.2010, 21 - jõust. 01.01.2011]
- 37) muud seadusega volikogu ainupädevusse antud küsimused.

Seega on tegelikkuses olukordi ja nähtusi, mis raskesti lihtsaskeemilisse lausesse mahuvad. Iga lauset alustades (ja ka lõpetades) tuleb endalt küsida: mis sellega öelda tahetakse? Missugust osa tegelikkusest või soovitatavast tegelikkusest sellega väljendatakse? Kas see on terviklik olukord või mõte? Mis on ülearune, mis puudub?

Näite varal on seda ehk lihtsam mõista.

Vallavolikogu on toetuste määramise ja maksmise kohta vastu võtnud määruse ja selles on näiteks järgmine paragrahv, mis vormiliselt on esitatud ühe lausena ja liigendatud loeteluna.

§ .. Ühekordne toetus

- (1) Toetust makstakse kuni 200 eurot aastas;
- (2) lastega peredele, kellel on toimetulekuraskused;
- (3) toetuse suuruse otsustab sotsiaalkomisjon, lähtudes isiku või perekonna varalisest seisust.

Kahes esimeses punktis on üldisemalt kirjas, kui suur on toetus ja kellele see on mõeldud – see võiks olla üks terviklik lause: *Toetust makstakse kuni 200 eurot aastas lastega peredele, kellel on toimetulekuraskused*. Kolmas punkt kirjeldab juba toetuse suuruse üle otsustamist, mis on omaette teema ja võiks olla ka omaette lause: *Toetuse suuruse otsustab sotsiaalkomisjon, lähtudes isiku või perekonna varalisest seisust*. Sellest lausest tuleb kõrvalda ka üks sisuline vasturääkivus, sest eelmises lauses on selgelt öeldud, et toetust saab lastega pere, siin aga räägitakse isiku varalisest seisust.

Paragrahv saaks järgmise kuju.

§ .. Ühekordne toetus

- (1) Toetust makstakse kuni 200 eurot aastas lastega peredele, kellel on toimetulekuraskused.
- (2) Toetuse suuruse otsustab sotsiaalkomisjon, lähtudes pere varalisest seisust.

Kas laused on paraja pikkusega?

Loomulikult ei saa ette kirjutada lause täpset sõnade arvu, olulisem on, et lause piiridesse jääks sobiv hulk võimalikult hästi seotud teavet. Järgmises näite-lauses on sobiv koht katkestuseks *uputuse oht*. Kohaliku vee-ettevõtte kulud on juba nõrgemalt seotud info.

Suur probleem on aktiivse kinnisvaraarenduse käigus lõhutud kuivendus-süsteemid, tänu millele drenaaž enam ei toimi ja kevadise suurvee ajal on osades uutest arendustes uputuse oht, samuti voolab pinnavesi reoveekanaliseerimise ning suurendab kohaliku vee-ettevõtte kulusid, kuna reovesi pumbatakse Tallinna puhastitesse ja selle eest tuleb mahupõhiselt maksta.

Suur probleem on aktiivse kinnisvaraarenduse käigus lõhutud kuivendus-süsteemid, mille tõttu drenaaž enam ei toimi, nii et kevadise suurvee ajal on osas uuselamurajoonides uputusohu. Pinnavesi voolab reoveekanaliseerimise, mis suurendab kohaliku vee-ettevõtte kulusid, kuna reovesi pumbatakse Tallinna puhastitesse ja selle eest tuleb mahupõhiselt maksta.

Järgmises aastaaruande lauses on kogu ühe projekti aasta tegevus ühte lausesse kokku kirjutatud.

Alustati Islandi, Liechtensteini ja Norra poolt EMP finantsmehhanismi vahendusel „Mõisakoolid – säilitamine läbi kasutamise“ programmi kaks aastat kestva projekti „Näite kogukond aktiivsemaks atraktiivsemas mõisakooli kompleksis“ tegevustega: rajati mõisapargi restaureerimisprojekti järgselt mõisakooli esiväljakule roosipeenar (146 pinnakatteroosi Rody) ja tagaväljakule püsikute istutusala (107 taime 7 sordist); restaureeriti Näite mõisa lindla seest (töid teostas NN AS); puhastati mõisapargi koosseisu kuuluv tiik mudast ja selle ümbrus võsast (töid teostas OÜ BB ja CC OÜ, projektiväliselt puhastati teisegi tiigi ümbrus); toimus kuus kontserti Unustatud mõisad külustumängu päevadel ja üks kontsert sügisel - esinemas käisid AA pojaga, Tantsuklubi D, sopran EE ja JJ klaveril, KK ja LL, MM ning ansambel N; toimus viis õpituba Unustatud mõisad külustumängu päevadel- huvilised said vormida kasetohust, traadist ja messingist endale meelepärast; 8 giid-retkejuhti piirkonnast alustasid koolitustega, et võtta edaspidi enda kanda piirkonna külaliste vastuvõtmine.

Alustati Islandi, Liechtensteini ja Norra [rahastatud] EMP finantsmehhanismi toel toimiva programmi „Mõisakoolid – säilitamine läbi kasutamise“ kaheaastase projekti „Näite kogukond aktiivsemaks atraktiivsemas mõisakooli kompleksis“ tegevusi. Mõisapargi restaureerimisprojekti järgi rajati mõisakooli ette väljakule roosipeenar (146 pinnakatteroosi „Rody“) ja kooli taha püsikute istutusala 107 taimega seitsmest sordist. NN AS restaureeris Näite mõisa lindla sisemuse. OÜ BB ja CC OÜ puhastasid mõisapargi tiigi mudast ja selle ümbruse võsast, projektiväliselt puhastati teisegi tiigi ümbrus. „Unustatud mõisate“ külustumängu päevadel toimus kuus kontserti ja sügisel veel üks. Esinemas käisid AA pojaga, tantsuklubi D, sopran EE ja JJ klaveril, KK ja LL, MM ning ansambel N. Külustumängu päevadel toimus ka viis õpituba, huvilised said kasetohust, traadist ja messingist meelepäraste esemeid vormida. Õpinguid alustasid kaheksa kohaliku giidi-retkejuhti.

Kas lauses on kõik teabe edasiandmiseks vajalikud elemendid?

Lausest võib olla välja jäänud mõni lauseliige, mis on küll hõlpsasti juurde-mõeldav, aga mida on vaja mõne teise lauseliikme kohustusliku laiendina.

Näite piirkonna noortejuhina asus kevadel tööle NN ja õppima asumise järel, sügisest OO. *Näite piirkonna noortejuhina asus kevadel tööle NN ja tema õppima asumise järel OO.*

Arengukava koostamist alustati 2012. aasta alguses ja kinnitati vallavolikogu poolt 2013. aasta septembris. *.. ja vallavolikogu kinnitas selle 2013. aasta septembris.*

Käesolev arengukava on koostatud Näite vallale aastateks 2005 – 2015 ja pikendatud kuni 2020. aastani. *Näite valla arengukava on koostatud aastateks 2005–2015 ja seda on pikendatud kuni 2020. aastani.*

Maksimaalne 11,93 protsendipunkti kehtis 2009. aasta I kvartali tuludele ning alates 2009. aasta aprillist langetati tagasi esialgsele tasemele 11,4 protsendipunkti. *Maksimaalne määr 11,93% kehtis 2009. aasta I kvartali tulude puhul, alates 2009. aasta aprillist langetati see tagasi esialgsele tasemele 11,4%.*

Kas teksti laused on täislaused? Eriti küsitluste ja uuringute vastuste ümberkirjutamisel unustatakse need lauseks siduda. Üsna tihti võis arengukavades näha konspekti stiili. Sel juhul tuleks kaaluda, kas ei peakski küsitluste tulemusi tabelina esitama. Kui aga vastused hõlmatakse kirjeldusse, tuleb need stiililt ümbritsevaga ühtlustada.

Kavandamisel autospordi kompleksi väljaehitamine kardirajast ringrajani eeldustega saada treeninglaagrite ja võistluskeskuseks. *Kavandatakse välja ehitada kardiraja ja ringrajaga autospordikompleks, kus võiks korraldada treeninglaagreid ja võistlusi.*

2005. aastast osaleb Näite Põhikool külastusmängus "Unustatud mõisad". Ürituse kestus 6 päeva, koolivaheajal. Näituste toad, ajalootoad, kultuuri-programm. Külastajaid 400 ringis. *2005. aastast on kool osalenud külastusmängus „Unustatud mõisad“. Üritus toimub koolivaheajal ja kestab kuus päeva, selle käigus korraldatakse näitusi, antakse ajalooteavet ja pakutakse kultuuriprogrammi. Külastajaid on olnud 400 ringis.*

Kas kõrvallaused on loogilises seoses? Kas kõrvallauseid on parajal määral?

Üks tüüpilisi loetavust häirivaid sõnastusapse on fraasi lõhkuv kõrvallause. Järgmises näites on oluline jätta kokku sõnad *jalgpallistaadioni puudumine*. Kuna lauses on ka tüvekordus *puuduseks on .. puudumine*, tuleb rohkemgi ümber sõnastada. Lauset on hõlpsam mõista, kui kõrvallaused järgnevad üksteisele.

Oluliseks puuduseks on täismöödulise jalgpallistaadioni, kus saaks viia läbi täiskasvanute Eesti meistrivõistluse tasemel mängu, puudumine.

Oluliseks puuduseks on, et pole täiemöödulist jalgpallistaadioni, kus saaks pidada täiskasvanute Eesti meistrivõistluste tasemel mängu.

Järgmises näites on kõrvallause asemel samasuguse lugemist takistava kiilu tekitanud lauselühend, lahenduseks on info ümberorganiseerimine, vastates küsimustele „Mis juhtus?“ ja „Miks see oluline on?“.

Seega maksutulude kui suurima osakaaluga põhitegevuse tuluartikli, moodustades 41% põhitegevuse tulude täitmisest, täitmine oli 17,5 tuhat eurot väiksem esialgsest eelarvest.

17 500 eurot esialgsest eelarvest vähem laekus maksutulust, mis on suurima osakaaluga põhitegevuse tuluartikkel, moodustades 41% põhitegevuse tuludest.

Kõrvallausete abil saab lahti harutada ka pikad nimisõnade ahelad.

Probleemi põhjuseks võib olla ka suhteliselt suur nende omanike jäätmeveost täielikult või perioodiks vabastamiste arv, kes taotlustes on väitnud neile kuuluva elamu või suvila aastaringset või perioodilist mittekasutamist.

Probleemi võib põhjustada ka see, et suhteliselt palju on jäätmeveost kas täielikult või kindlaks ajavahemikuks vabastatud omanikke, kes väidavad, et ei kasuta neile kuuluvat elamut või suvilat aasta ringi.

Kas teave on lauses organiseeritud nii, et see ei kuhju?

Kui lauses tuleb siiski palju teavet esitada, peab selle liigendama nii, et fraasid oleks haaratava pikkusega.

Omavalitsusliitude Koostöökogu üheks ettepanekuks Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu eelarveläbirääkimisteks riigieelarvete ettevalmistamise ja muudes küsimustes on taastada kohalike omavalitsuste üksustele eraldatava üksikisiku tulumaksu määr erakorralise vähendamise eelsele tasemele ehk 11,93 protsendipunktile.

Aluseks võttes kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkt 17, § 50 lõike 1 punkti 6, Näite valla põhimääruse § 12 lõike 1 punkti 19 ja § 44 lõike 2 punkti 8 ja vallavanem JJ ettepaneku märkides, et avalduse vallavalitsuse liikme kohast vabastamiseks on esitanud LL seoses ametist lahkumisega 19. augustil 2015.a, lähtuvalt eeltoodust, Näite Vallavolikogu otsustab: 1. Vabastada LL Näite Vallavalitsuse liikme kohalt 19. augustil 2015.a.

Sisuliselt seotud teave tuleb paremini ühendada järgmistes näitelausestes.

Projekti tegevused – Näidislinna ja Näidisvalla noortevolikogude külastus, noortevolikogule logo leidmise konkurss (võitjaks tuli valla noor AA). Logo leidis kajastuse ka meenekruusidel ja pastakatel ning korraldati aastalõpuball.

Kinnistule rajatud hekk ja istutatud puud, mille võra ulatub väljapoole kinnistu piire ja varjavad liiklust reguleerivaid tehnilisi vahendeid, takistavad jalakäijate ja/või sõidukite vaba ja/või ohutut liiklemist, peab olema hekk pügatud ja puuoksad kärbitud.

Omavalitsusliitude koostöökogu tegi valitsuskomisjoni ja koostöökogu eelarveläbirääkimisteks ettepanekuid riigieelarvete ettevalmistamise ja muude küsimuste kohta. Üks ettepanekutest oli tõsta omavalitsusüksustele eraldatava üksikisiku tulumaksu määr taas erakorralise vähendamise eelsele tasemele ehk 11,93 protsendile.

Võttes aluseks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 17 ja § 50 lõike 1 punkti 6; Näite valla põhimääruse § 12 lõike 1 punkti 19 ja § 44 lõike 2 punkti 8 ning vallavanem JJ ettepaneku ja märkides, et LL on esitanud avalduse vallavalitsuse liikme kohalt vabastamiseks ametist lahkumise tõttu 19. augustil 2015, Näite Vallavolikogu otsustab: 1) vabastada LL Näite Vallavalitsuse liikme kohalt 19. augustil 2015.

Projekti tegevused. Külastati Näidislinna ja Näidisvalla noortevolikogu ning peeti aastalõpuball. Näite noortevolikogu logo konkursi võitis oma valla noor AA, logo kasutati kruusidel ja pastakatel.

Kui kinnistule rajatud hekk ja istutatud puude võra ulatuvad väljapoole kinnistu piire, varjavad liiklust reguleerivaid tehnilisi vahendeid või takistavad jalakäijate ja sõidukite vaba ja ohutut liiklemist, tuleb hekki pügada ja puuoksi kärpida.

Kas sisult lähedased sõnad on lähestikku? Kas väärseoseid on välditud?

Lauset lugedes on üsna tavaline järeldada, et kui sõnad on lähestikku paigutatud, on nad ka sisuliselt seotud. Kui see nii ei ole, tekib varem või hiljem arusaamatusi. Järgmises näitelausees jääb mulje, et alustatakse loetelu: *Lisaks on spordihallis jõusaal, aeroobika jms on alates 2014. aasta sügisest võimalik tegeleda õhtuti lasteaia saalis.* Kui lause teist poolt alustada ajamäärusega, sõlmub lahti ka valseos: *Lisaks on spordihallis jõusaal, alates 2014. aasta sügisest saab õhtuti lasteaia saalis tegeleda aeroobika jms-ga.*

Tegusõna laiendavad fraasid tuleb tõsta sellele võimalikult lähedale.

Loodud ja tähistatud on sobivad alad ATV-de ja lumesaanidega sõidu huvilistele kooskõlas maaomanikega.

Maaomanikega kooskõlastatult on loodud ja tähistatud sobivad alad ATV-de ja lumesaanidega sõiduks.

Järgmises lauses peaksid lähestikku olema *rahuldama* ja *napilt*, mitte *napilt koolieelse*.

Lasteaiakohtade arv rahuldab lähiaastatel napilt koolieelse laste vajadused.

Lasteaiakohtade arv rahuldab lähiaastate vajaduse napilt.

Nimisõna ees olevate täiendite järjekord on tavaliselt selline, et eespool on nimisõna (*kes? mis?*), seejärel omadussõna (*milline?*). Fraasi *probleemidevaba interneti kättesaadavus* esimesed kaks sõna sobiksid ka kokku (*probleemidevaba internet*), aga mõeldud on ilmselt seda, et interneti saab probleemideta kätte igal pool, parem on seega *Interneti probleemivaba kättesaadavus*.

Järgmises lauses on kõrvuti *keelatud heakord*, parem on sõnajärge muuta.

Valla haldusterritooriumil on keelatud heakorra tagamiseks

Valla haldusterritooriumil on heakorra tagamiseks keelatud ..

Järgmises lauses on selge, et piisavalt tihe on teedevõrk, aga lauseosade seostamine jätab mulje, et seda on valla territoorium.

Valla territoorium on suhteliselt hästi teedevõrguga kaetud ning on piisava tihedusega.

Valla territoorium on piisavalt tiheda teedevõrguga üsna hästi kaetud. Või: Valla teedevõrk on piisavalt tihe.

Kõrvallauset loetakse sageli kokku vahetult eelneva sõnaga, mis järgmises näites eksitab – kõrvallause kuulub kogu pealause juurde.

<i>Avalikke teenuseid üldiselt ei ole kandis, mis seab omavalitsusele kohustuse tagada teenuste kättesaadavus eelkõige ühistranspordi korraldamisega.</i>	<i>Üldiselt kandis avalikke teenuseid ei pakuta, mis paneb omavalitsusele kohustuse tagada nende kättesaadavus eelkõige ühistranspordi abil.</i>
---	--

Sõnajärg aitab mõnd lause osa rõhutada, peab olema kindel, et see on õige osa. Järgmises näites on fraas teavitatud üldsust läbi vallalehe.

<i>Arengukava koostamisest on teavitatud üldsust läbi vallalehe.</i>	<i>Arengukava koostamisest on üldsust teavitatud vallalehes.</i>
--	--

Mida rohkem sõnu lauses on, seda rohkem on väärseoste võimalusi. Järgmises lauses peaksid kõrvuti olema *arv* ja *keskmine*, ümbersõnastatult on seda lihtsam korraldada.

<i>Käesoleva arengukava poolt käsitletaval perioodil on keskmisena vajadust rahuldav lasteaiakohtade arv vallas ca 300, kuid hetkevajadus on 2008 ja 2009 väga arvukate laste aastakäikude tõttu oluliselt suurem.</i>	<i>Arengukavas käsitletud perioodil vajab vallas lasteaiakohti keskmiselt ligi 300 last, kuid praegu on vajadus oluliselt suurem, sest aastatel 2008 ja 2009 sündis palju lapsi.</i>
--	--

Kas lauseks ühendatud samaliigilise teabe vahel on sidesõnadega selgelt näidatud seosed?

Enamasti on infot vaja lihtsalt liita. Sidesõnade *ja* ja *ning* puhul tuleb meeles pidada, et *ning* ühendab lause kõrgema taseme liikmeid, nt osalauseid.

<i>Korterelamud vajavad renoveerimist ja teostajateks on omanikud ning ühistud.</i>	<i>Korterelamud vajavad renoveerimist ning sellega tegelevad omanikud ja ühistud.</i>
---	---

Ühendsidend *nii .. kui (ka)* peab esinema just sel kujul, mitte *nii .. ja*. Teine võimalus on kasutada ainult sidesõna *ja*.

Valla arendustegevustes on kujundatud elukeskkonna kvaliteet atraktiivselt nii oma elanikele ja väljastpoolt valda elama tulijatele.

Valla arengutegevustega kujundatakse elukeskkond atraktiivseks nii oma elanikele kui ka väljastpoolt valda tulijatele. Valla arengutegevustega kujundatakse elukeskkond atraktiivseks oma elanikele ja (ka) väljastpoolt valda tulijatele.

Põhjuslikku seost saab kõige paremini näidata sõnaga *sest*.

Külastuskeskuseks sobib kõige paremini Näite alevis asuv endine meiereihoone, mis asub Näidislinna maantee ääres, ning mis tõmbab tähelepanu ja on seega hästi kättesaadav.

Külastuskeskuseks sobib kõige paremini Näite alevis asuv endine meiereihoone, sest see asub Näidislinna maantee ääres, on hästi nähtav ja sellele pääseb kergesti ligi.

Kas üht ja sama eesmärki (lauseliikmena) täitvad keelendid on vormistatud ühte moodi?

Mõtete seostamisele aitab kaasa, kui sama sisu edasi andvad sõnad ja fraasid on ühes vormis.

2012.aastal tuli uuesti kõne alla lasteaed munitsipaliseerida ja võimalik põhikooliga ühendamine üheks haridusasutuseks.

2012. aastal tuli uuesti kõne alla võimalus lasteaed munitsipaliseerida ja põhikooliga ühendada.

Näite päevakeskuses saavad Näite valla elanikud kasutada kehtestatud hinnakirjade alusel pesu pesemise ning dušiteenust, osalemist soovi korral huvitegevuse gruppides, kuulata loenguid ning võtta osa sotsialiseeruva sisuga tegevustest.

Näite päevakeskuses saavad Näite valla elanikud kasutada (kehtestatud hinnakirja alusel) pesupesemise ja dušiteenust, osaleda huvitegevuse gruppides, kuulata loenguid ja võtta osa sotsialiseeriva sisuga [?] tegevustest.

Kas loetelude sisuline liigendus on korras? Kuidas loetelu üles ehitada?

Enamasti koosneb loetelu sissejuhatavast lausest või -fraasist ja loetelurühmadest. Sel juhul tuleb jälgida, et vormistus oleks järjekindel. Kui valida loetelu kuju, kus iga rühm on omaette lause, tuleb sellest kinni pidada. Võimalik, et tegelikult polegi vaja teksti loeteluna vormistada.

Ranitsatoetus

Ranitsatoetust makstakse 100 eurot. toetus koolitarvete ostmiseks kõigile esimesse klassi astuvatele lastele, kelle elukoht rahvastikuregistri andmetel on Näite vald; avalduses nimetada kool, kuhu lapse dokumendid on sisse antud. toetus kantakse vanema pangaarvele 5 tööpäeva jooksul alates avalduse laekumisest.

Ranitsatoetus

Ranitsatoetust makstakse 100 eurot. Ranitsatoetus on toetus koolitarvete ostmiseks kõigile esimesse klassi astuvatele lastele, kelle elukoht rahvastikuregistri andmetel on Näite vald. Toetuse taotlemise avalduses tuleb nimetada kool, kuhu lapse dokumendid on sisse antud. Toetus kantakse vanema pangakontole viie (5) tööpäeva jooksul alates avalduse laekumisest.

Loetelurühmad tuleks vormistada üht moodi – kui kasutatakse *mine*-vormi, siis läbivalt; kui tegusõna pöördelisi vorme, siis igas loetelurühmas samal kujul. Hea oleks iga loetelurühma ka uult reall alustada, et need oleksid paremini eristatavad.

Strateegilised eesmärgid 1. Hea elukeskkonnaga, turvalise ja ökoloogiliselt puhta valla säilimine ja arenemine. 2. Vald võimaldab hea alus, - alg – ja põhihariduse saamise omas vallas. 3. Säilib külaelu oma traditsioonilistes ja uuenenud vormides. 4. Vald tagab sotsiaalse turvalisuse eakatele ja teistele seda ise tagada mittesuutvatele inimestele.

Strateegilised eesmärgid
1. Vallas säilib hea, turvaline ja ökoloogiliselt puhas elukeskkond.
2. Vallas saab omandada hea alus-, alg- ja põhihariduse.
3. Külaelu säilib nii oma traditsioonilistes kui ka uuenenud vormides.
4. Vald tagab sotsiaalse turvalisuse eakatele ja neile, kes seda ise ei suuda tagada.

Tulevikus soovivat olukorda võikski pigem kirjeldada täislausetega.

1. Paranenud üldine elukeskkond ja loodud eeldused vallaelanike suuremaks rahuloluks ning otstarbekas maakasutus; 2. Alternatiivenergiat kasutatakse võimalikult laialdaselt; 3. Paigaldada tänavavalgustus kõigile elamutega piirnevatele tänavaosadele. Renoveerida ja muuta olemasolevad liinid säästlikumaks; 4. Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni-süsteemide jätkuv arendamine; 5. Kiire

1. Üldine elukeskkond on paranenud ja loodud on eeldused vallaelanike suuremaks rahuloluks, maakasutus on otstarbekas.
2. Alternatiivenergiat kasutatakse võimalikult laialdaselt.
3. Kõigile elamutega piirnevatele tänavaosadele paigaldatakse tänavavalgustus, olemasolevad liinid renoveeritakse ja muudetakse säästlikumaks.

lairibaiühenduse arendamise toetamine; 6. Muuta vallasisesed teed ja tänavad tolmuvabaks; 7. Kergliiklusteede pidev juurdeehitus.

4. Edasi arendatakse ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteeme.
5. Toetatakse kiire lairibaiühenduse arendamist.
6. Vallasisesed teed ja tänavad muudetakse tolmuvabaks.
7. Pidevalt ehitatakse juurde uusi kergliiklusteid.

Väga oluline on korrastada nende dokumentide keel, millega puutuvad kokku vallaelanikud, ehk eelkõige taotluste plangid, seda nii parema mõistetavuse kui ka hea eeskju nimel. Järgmises loetelus on parandatud ka õigekirjavead, nt seadusenimetusi on tavaks kirjutada väikese tähega.

6. Käesoleva taotluse esitamisega kinnitab taotleja, et on teadlik:

6.1. Vastavalt Planeerimisseaduse § 10 (6) ja (8) võidakse taotlejaga sõlmida haldus-leping planeeringu koostamise korraldamise osaliseks üleandmiseks.
6.2. Vastavalt Ehitusseaduse § 13, detailplaneeringukohase avalikult kasutatava tee ja üldkasutatava haljastuse, välisvalgustuse ja vihmavee-kanalisatsiooni välja-ehitamise kuni ehitusloale märgitud maaüksusele tagab kohalik omavalitsus, kui pole kokku lepitud teisiti.
6.3. Taotleja vastutab esitatud andmete õigsuse eest.

6. Taotluse esitamisega kinnitab taotleja, et on teadlik järgmisest.

6.1 Vastavalt planeerimisseaduse § 10 lõigetele 6 ja 8 võidakse taotlejaga sõlmida haldusleping planeeringu koostamise korraldamise osaliseks üleandmiseks.
6.2 Vastavalt ehitusseaduse §-le 13 tagab kohalik omavalitsus detailplaneeringukohase avalikult kasutatava tee ja üldkasutatava haljastuse, välisvalgustuse ja vihmavee-kanalisatsiooni välja-ehitamise kuni ehitusloale märgitud maaüksuseni, kui pole kokku lepitud teisiti.
6.3 Taotleja vastutab esitatud andmete õigsuse eest.

Kas keerulisema lause elemendid on vajalike kirjavahemärkidega raamistatud?

Meeldetuletuseks. Kõik, mis lausesse kiiluna sisestatakse või sellega liidetakse, tuleb kirjavahemärkidega raamida. Kõrvallause, nagu ka lauselühendi ümber tuleb panna komad. (Lauselühendi kohta vaata veel alapeatüki „Kas valitud on võimalikult lihtsalt tõlgendatav lausekju?“ esimest osa.) Mitmesugused

täpsustavad märkused või vahelepõimed võiks aga märgistada selgemalt, nt mõttekriipsude või sulgudega. NB! Mõttekriipsul käivad kahele poole tühikud.

Elanike uuringus toodi välja, et probleemiks on ettevõtluse ühele suunale orienteeritus-põllumajandus. *Elanike uuringus toodi välja, et probleemiks on ettevõtluse orienteeritus ühele suunale – põllumajandusele.*

Järgmises lauses on kaks täpsustavat kiilu, esimene neist märgistamata. Korratud on sõnatüve *selge*, kui aga lause lõpp algusega kindlamalt siduda, saab kordust vältida.

Selgesti on eristatavad endine külakeskus: kirik, apteek, meierei ja hilisem kolhoosiaegne asustus (selgelt tuntavad eri ajastute arengusuunad ja käitumismallid). *Selgesti on eristatavad endine külakeskus (kirik, apteek, meierei) ja hilisem kolhoosiaegne asustus ning tuntavad eri ajastute arengusuunad ja käitumismallid.*

Järgmises näitelause on puudu nii lauselühendi kui ka kõrvallause koma.

Vastavalt jäätmeseaduse § 69 lõikele 4 võib kohaliku omavalitsuse üksus _ veendunud olles, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata_ erandkorras jäätmevaldaja vabastada tema taotluse alusel teatud tähtajaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest.

Lause oleks parem muidugi ümber sõnastada, et ei tekiks väärseoseid nagu *teatud tähtajaks korraldatud jäätmeveoga või erandkorras jäätmevaldaja*. Näiteks võiks lause kõlada nii: *Jäätmeseaduse § 69 lõike 4 järgi võib kohaliku omavalitsuse üksus jäätmevaldaja tema taotluse alusel teatud tähtajaks erandkorras vabastada korraldatud jäätmeveoga liitumisest, kui on veendunud, et kinnistul ei elata või seda ei kasutata*. Kui aga jääda algse variandi juurde, peab kõrvallause ja lauselühendi komadega raamima: *Jäätmeseaduse § 69 lõike 4 järgi võib kohaliku omavalitsuse üksus, olles veendunud, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata, jäätmevaldaja tema taotluse alusel erandkorras teatud tähtajaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastada*.

Volikogu otsuste algusest leiab sageli viidete rägastiku, sel juhul on koma asemel mõnikord vaja semikoolonit või lausa sidesõna, et oleks selge, kus lõpeb ühele dokumendile viitamine ja algab teine.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 punkti 37, asjaõigusseaduse § 158, §-de 172- 173, § 176-184¹, § 225, § 226 lõike 2, § 228, asjaõigusseaduse rakendamise seaduse § 15² lõike 2, § 15⁴ lõike 1 ning MTÜ MM poolt volitatud isiku TT 15.07.2015. a taotluse alusel
Näite Vallavolikogu o t s u s t a b:

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 punkti 37; asjaõigusseaduse § 158, §-de 172-173, § 176-184¹, § 225, § 226 lõike 2 ja § 228; asjaõigusseaduse rakendamise seaduse § 15² lõike 2 ja § 15⁴ lõike 1 ning MTÜ MM volitatud isiku TT 15.07.2015. a taotluse alusel
Näite Vallavolikogu o t s u s t a b:

Kas valitud on oma rolli võimalikult tõhusalt täitev sõna? Kas kõik sõnad on vajalikud?

Selles alapeatükis on esitatud sõnaloend, mis kahjuks kipub korduma ühest keelenõuväljaandest teise, ikka soovitusena neid sõnu võimaluse korral vältida. Loendis on sageli ähmase tähenduse ja stiililt kantseliitliku maiguga väljendid, mille vastu on sõna võetud nende tekstidesse ilmumisest saadik. Ometi on need väga elujõulised. Eelkõige on siin tegu salgakese kaassõnadega, mille ülekasutamise eest hoiatab üks õpik teise järel ning mis sellegipoolest on osutunud vägagi vastupidavaks: *lõikes, läbi, osas, poolt, raames, seoses, tänu*. Sõnad *läbi* ja *osas* kahekesi paistavad täitvat kõigi teiste kaassõnade ja käändevormide rolli. Sageli ei esinda need sõnad lausetes kantseliitlikku pruuki üksi, lähedalt leiab ka selliseid ebavajalikke sõnu nagu *antud, erinev* ja *vastav*, samuti mõne sisutühja verbi (*toimuma, aset leidma*) ja nimisõna kombinatsiooni ühe sisuka öeldise asemel.

-alane – sageli liigne sõna, kui see aga siiski vajalikuks osutub, tuleb ta eelneva sõnaga kokku kirjutada.

Ametnik korraldab kodanike vastuvõttu sotsiaalhooldus- ja abi alastes küsimustes ..

Ametnik korraldab kodanike vastuvõttu sotsiaalhoolduse ja -abi küsimustes ..

Koordineerib keskkonna seire ja kaitsealast tööd, korraldab looduskaitsealast tegevust ja reguleerib kohalike loodusvarade kasutamist, jälgib looduskaitsealase seadusandluse täitmist ja rakendab meetmeid seaduslikkuse tagamiseks, tegeleb muude talle seadusega ette pandud ülesannetega.

Koordineerib keskkonnaseire ja -kaitse tööd, korraldab looduskaitsetegevust ja reguleerib kohalike loodusvarade õigusaktide täitmist ja võtab meetmeid seaduslikkuse tagamiseks ..

Ettevõtluse alast informatsiooni saadakse peamiselt internetist (85%), seejärel tuttavatelt (78%) ja kolleegidelt (70%). Näidismaakonna kohta saadakse vastavat infot sagedamini tuttavatelt (72%), seejärel kolleegidelt (61%) ning kohalikust ajalehest (54%).

Teavet ettevõtluse kohta saadakse peamiselt [..]. Näidismaakonna ettevõtluse kohta saadakse teavet sagedamini tuttavatelt ..

antud – enamasti liigne sõna, mille abil püütakse näidata samaviitelisust, st et räägitakse millestki eespool mainitust. Kui päris välja jätta ei saa, sobib asemele sõna *see*.

Antud intsidendi kohta ootab Näite Vallavalitsus ja piirkonnapolitseinik ootavad juhtunu kohta infot kõigilt, kes nägid sel ajavahemikul mingitki kahtlast tegevust Näite laululava ümbruses.

Vallavalitsus ja piirkonnapolitseinik ootavad juhtunu kohta infot kõigilt, kes nägid sel ajavahemikul laululava ümbruses mingitki kahtlast tegevust.

.. lisaks teeb vald antud osas koostööd teiste omavalitsustega.

.. teeb vald selles asjas koostööd teiste omavalitsustega.

eelpool – eespool=eel, seega on *eelpool* liiane, tuleb valida, kas *eespool* või *eel-*.

Eelpool nimetamata muud projektid kokku

Muud eespool nimetamata projektid kokku ..

elanikkond – statistikat esitades enamasti paslik, muus kontekstis mõjub üliametlikuna.

Valla tööelise (16-63aastased) elanikkonna arv on 747 inimest ehk 65% kogu valla elanikest.

Vallas elab/on 747 tööelist (16-63aastast) inimest, mis on 65% kõigist vallaelanikest.

Kohalik elanikkond on võtnud kauni hoone omaks ja kasutavad seda aktiivselt, nii noored, kui eakamad.

Nii noored kui ka eakamad külaelanikud on kauni hoone omaks võtnud ja kasutavad seda aktiivselt.

Suuremates, ühisveevärgiga varustatud keskustes, tarbib elanikkond vett 130-180 m sügavustest puurkaevudest devoni veeladestust.

Suuremate, ühisveevärgiga varustatud keskuste elanikud saavad vett devoni veeladestust, 130-180 m sügavustest puurkaevudest.

eri, erinev – sõna *eri* tuleb arv- või hulgasõna kõrvalt ära jätta, nt *mitu eri tõlgendust* on lihtsalt *mitu tõlgendust*. Ka sõna *erinev* esineb mõnikord selles tähenduses, sel juhul võib sellest samuti loobuda. Enamasti on aga sõna *erinev* ülesanne väljendada mitmekesisust, mõnikord ka hõlmavust – mõeldud on kõige ja kõigi peale, kõige võimalikuga on arvestatud. Sel juhul võiks vahel *erineva* mõne teise sõna vastu välja vahetada.

Näite valla territooriumi läbib kokku 30 erinevat riigimaanteed kogupikkusega 127,7 km.

Näite valla territooriumi läbib 30 riigimaanteed kogupikkusega 127,7 km.

Näite vallas teenindab vee- ja kanalisatsioonüsteeme kolm erinevat ettevõtet: ..

Näite vallas teenindab vee- ja kanalisatsioonüsteeme kolm ettevõtet: ..

Esmatarbeteenuste kättesaadavuse tagamine valla erinevates piirkondades.

Tagada esmatarbeteenuste kättesaadavus kogu vallas.

Avatus - oleme avatud headele ideedele ja erinevatele osapooltele.

Avatus – oleme avatud headele ideedele ja valmis koos tegutsema kõigi võimalike pooltega.

Valla maine kujundamiseks kasutada meedia erinevaid võimalusi.

Valla maine kujundamiseks tuleb kasutada kõiki meedia võimalusi.

Kui rahvamajad pakuvad erinevaid tegevusi erineva vanuse- ja huvigrupiga kohalikele elanikele ..

Kui rahvamajad pakuvad mitmesugust tegevust igas eas ja erinevate huvidega kohalikele ..

Arengukava ülesehitamisel on lähtutud erinevatest valla tegevusvaldkondadest.

Arengukava koostamisel on lähtutud valla tegevusvaldkondadest.

Uute töökohtade teke erineva kvalifikatsiooniga töötajate tarbeks.

Uute töökohtade loomine mitmesuguse kvalifikatsiooniga töötajate tarbeks.

Vahel võib sõna *eri* mõne aspekti rõhutamiseks siiski vajalik olla.

Protsessi käigus kirjutasiid 39 õpilast Näite kooli erinevatest klassidest oma nägemuse nende koduvallast aastal 2020.

Selle käigus kirjutas 39 Näite kooli eri klasside õpilast üles oma ettekujutuse koduvallast aastal 2020.

eelnev/järgnev või **eelnevalt/järgnevalt** – nende sõnapaaride kasutus eeldab tegevusele vahetut eelnemist või järgnemist. *Eelnevalt* kipub aga asendama sõnu *enne* ja *varem*, *järgnevalt* sõnu *järel* ja *pärast*.

Näite valla arengukava investeringute ja tegevuste kava koostamisel lähtuti eelnevalt tuvastatud tugevustest, kitsaskohtadest ning strateegilistest eesmärkidest.

Näite valla arengukava investeringute ja tegevuste kava koostades lähtuti varem välja selgitatud tugevatest külgedest, kitsaskohtadest ja strateegilistest eesmärkidest.

Arendusideed koguti ajurünnaku ja küsitluste, ankeetidega (toimus 2 valla-elanikele suunatud avalikku arutelu ja volikogu liikmetele suunatud) ja eelnevas arengukavas veel teostamata aktuaalsetest ideedest tulenevalt valdkondade kaupa.

Arendusideid koguti ajurünnaku, küsitluste ja ankeetidega, toimus kaks vallaelanike avalikku arutelu ja üks volikogu liikmete arutelu, aluseks eelmise arengukava veel teostamata ideed valdkondade kaupa.

2003-2012 aastatel, seega viimase 10 aasta jooksul on Näite valla osalusega suuremaid investeringuprojekte ellu viidud järgnevalt (tegevustoetuste projekte, väiksemaid siin mainimata): ..

Aastatel 2003-2012 või 2003.-2012. aastal, seega viimase kümne aasta jooksul on Näite valla osalusega ellu viidud järgmised suuremad investeringuprojektid: ..

Järjepidevus - jätkame senitehtud tööd, kavandatud asjad viime ellu ja anname edasi järgnevatele.

Järjepidevus - jätkame senitehtud, viime kavandatud asjad ellu ja anname edasi järgnevale või: järeltulijatele.

käesolev – seda sõna võiks vältida olevikust rääkides, v.a ühendis käesoleval aastal, mille asemel sobib alati sama hästi ka *sel aastal*.

Maailmamajanduses on käesoleval ajal tuvastatavad kriisist väljumisega seotud arengud.

Maailmamajanduses võib praegu näha kriisist väljumisega seotud arengut.

Käesoleval ajal domineerivad elamufondis pereelamud.

Praegu on elamute seas enim pereelamuid.

Gloaalsetest trendidest ja poliitilistest teguritest tulenevad ohud: - käesoleva EL programmeerimisperioodi lõppemine 2013 aastal, ebaselgus edasiste toetusvõimaluste osas; ..

Gloaalsetest trendidest ja poliitilistest teguritest tulenevad ohud: ELi praeguse programmeerimisperioodi lõpp 2013. aastal, edasiste toetusvõimaluste ebaselgus ..

küsimus asendab sageli asjatult probleemi, samuti on küsimuse paariline tekstis sageli lahendus, peaks aga olema vastus.

Lahendada on vaja veel Näite vee- ja kanalisatsioonitorustike lõpliku rekonstrueerimise küsimused.

Lahendada on vaja veel Näite vee- ja kanalisatsioonitorustike lõpliku rekonstrueerimise probleem.

Kergliiklusteede väljaehitamise aluseks saab olla detailplaneering, lahendada on vaja siis ka maaomandi küsimus.

Kergliiklusteede väljaehitamise aluseks saab olla detailplaneering, siis on vaja lahendada ka maaomandi probleem.

Koostöö ja kaasamine - kaasame tegevusse erinevaid sihtgruppe (naabrid, kogukond jne), et lahendada küsimused koostöös ja konsensuslikult.

Koostöö ja kaasamine - kaasame tegevusse erinevad sihtgrupid (naabrid, kogukond jne), et lahendada probleemid koostöös ja konsensuslikult.

Sotsiaalküsimustega tegeleb Näite vallavalitsuse sotsiaaltöötaja ja sotsiaalkomisjon.

Sotsiaalteemadega tegelevad Näite vallavalitsuse sotsiaaltöötaja ja sotsiaalkomisjon.

Turvalisuse küsimustega tegeleb vallas konstaabel, kes on ühine 2 valla vahel.

Turvalisusega tegeleb konstaabel, kelle tööpiirkond on ka naabervald.

-It-määrsõnad on näide tuletisest, kus viimane element enam tähendust ei lisa, nt ööpäev ringi → ööpäevaringne → ööpäevaringselt; kohe → kohene → koheselt; varem → varasem → varasemalt jne. Parem oleks pöörduda esialgse fraasi juurde tagasi.

Rajad on aastaringselt kasutada.

Radu saab kasutada aasta ringi.

.. mis koostatakse 2013-2014, eelarvestrateegia valmimise järgselt.

.. mis koostatakse 2013-2014, eelarvestrateegia valmimise järel või pärast eelarvestrateegia valmimist.

lõikes on õigupoolest nimisõna üks vorm, mis on üle võtnud kaassõna rolli. Selle asemel on parem kasutada täpsemaid sõnu.

Ka maksumaksjate arvu dünaamika kuude lõikes oli positiivne - 2011.aastal on näitaja kõrgem 2006.aasta ja ka 2010.aasta tasemest.

Ka muutused maksumaksjate arvus on kuude kaupa olnud positiivsed, 2011. aastal on neid rohkem kui 2006. ja 2010. aastal.

.. kus on määratletud perioodi jooksul teostatavad investeringud aastate lõikes.

.. kus aastate kaupa on kindlaks määratud perioodi jooksul tehtavad investeringud.

läbi on eessõnana asendanud peaaegu kõik teised võimalikud. Eriti tuleks sõna läbi vältida inimestest rääkides, vrd nt *Läbi kooli personali jõudsime ka õpilasteni*, mis võiks olla pigem *Kooli töötajate abil saime kontakti ka õpilastega*. Täpsemaid asjaolusid annavad *läbi* asemel edasi kaassõnad *abil, kaudu, toel, tõttu, vahendusel*.

Läbi noortekeskuse on tagatud noortele vaba aja veetmise koht ning läbi erinevate projektide elluviimise võimalus külastada huvipakkuvaid kohti ja atraktsioone.

Näite Kooli vähene tuntus Näidis- maakonna haridusmaastikul. Näite Kooli positiivne mainekujundus läbi olümpiaadidel ja konkurssidel osalemise ning läbi kohaliku meedia.

Samuti on parendatud ligipääsu kompleksile läbi uute sissesõiduteede ning parklate ehituse.

Ennetustöö- ja järelevalve lastekaitse valdkonnas toimub Näite vallas läbi mitmekülgse koostöö Näite noortekeskuse, Näite perearsti ning- õe abil, samuti on kaasatud Politsei- ja Piirivalveamet koolikohustuse mittetäitmise ning - seire valdkonnas. Infovahetuse ning koostöös õppetulemuste ning esinevate probleemide lahendamiseks toimub Näite Kooliga.

Näite vald on aastaks 2020 Eesti tuntuim maaturismi piirkond, mis läbi looduspärandi ja kohaliku elulaadi pakub aktiivseid vabaaja veetmise võimalusi „omapära” hindavale turistile.

Samuti kutsuti kokku külavanemad, et läbi külade saada teada valla elanike poolt ülestõstatatud probleemid ja võimalikud lahendusettepanekud.

Noortekeskus pakub noortele vaba aja veetmise kohta ja eri projektide toel võimalusi külastada huvipakkuvaid paiku ja üritusi.

Näite Kooli ei tunta maakonnas piisavalt – tuleb tegelda mainekujundusega, osaleda olümpiaadidel ja konkurssidel ning tutvustada end kohalikus meedias.

Samuti pääseb uute sissesõiduteede abil kompleksile paremini ligi, ehitatud on ka parklad.

Lastekaitse ennetustöö ja järelevalvega tegelevad Näite vallas ühiselt Näite noortekeskus, Näite perearst ja -õde; koolikohustuse mittetäitmise seiresse on kaasatud politsei. Näite Kooliga vahetatakse infot ja tehakse koostööd probleemide lahendamisel.

.. mille looduspärand ja kohalik elulaad pakuvad aktiivseid vaba aja veetmise võimalusi omapära hindavale turistile.

Samuti kutsuti kokku külavanemad, et saada teada elanike probleemidest ja lahendusettepanekutest.

Näite valla arengukava rakendamine toimub läbi Näite Vallavolikogu, Näite Vallavalitsuse, valla ettevõtjate ja vabasektori organisatsioonide koostöö.

Arengukava koostamisest on teavitatud üldsust läbi vallalehe.

Näite valla arengukava rakendatakse vallavolikogu, vallavalitsuse, ettevõtjate ja vabasektori koostöös.

Üldsust on arengukava koostamisest teavitatud vallalehes.

nägemus on stampsõna, mille asemel sobivad *arusaam, ettekujutus* või *kujutus*. Nägemuse võõrsõnaline vaste *visioon* on aga arengukavade püsirubriik, mida ilmselt enam asendada ei saa.

Protsessi käigus kirjutasid 39 õpilast Näite kooli erinevatest klassidest oma nägemuse nende koduvallast aastal 2020.

Selle käigus kirjutas 39 Näite kooli eri klasside õpilast üles oma ettekujutuse koduvallast aastal 2020.

näol on enamasti liigne, eriti fraasina *selle näol on tegemist (= see on)*. Kui on vaja näidata olekut, sobivad täpsemad sõnad, nagu *kujul* või *vormis*.

Ettevõtjate suurendamise ühe võimalusena nähaksegi lahenduse leidmist Näite SA rajamise näol.

Ühe võimalusena ettevõtjate suurendada nähaksegi Näite SA rajamist.

Tegutsev ettevõtjate koostöövõrgustik kohalike ettevõtjate klubi näol.

Tegutseb ettevõtjate koostöövõrgustik kohalike ettevõtjate klubi vormis.

omama verb on peaaegu asendanud tavapärase variandi näidata kuulumist fraasiga *mul/tal/sellel on*. Mõnikord ei osata verbi *omama* laiendeid valida ega muuta, kõnelemata sellest, et sõnastus on võõrapärane.

Ajalooliselt omavad X ja Y mõisad olulist osa Näite valla asustuse kujundamisel.

X ja Y mõis on Näite valla asustuse kujunemisel mänginud olulist rolli.

Tähtsa koha kultuuritraditsioonis omavad kirikud ja kalmistukorraldus.

Tähtis koht on kultuuritraditsioonides kirikutel ja kalmistukorraldusel.

Või: Kultuuritraditsioonides on tähtis koht kirikutel ja kalmistukorraldusel.

Nõunik korraldab sugulasi mitteomavate surnud inimeste matmist.

Nõunik korraldab sugulasteta surnute matmist.

Omama-verbi kombineerimine laienditega võib valmistada sisulisi raskusi.

Valla territooriumil esineb maavaradest turvast, sapropeeli, savi ja kruusliiva. Viimase varud on valla jaoks märkimisväärsed ja omavad huvi kogu ümbritseva piirkonna jaoks.

Viimase varud on valla kohta märkimisväärsed ja pakuvad huvi kogu ümbritsevale piirkonnale.

Omama kõrvale tuleb sageli tuua nimisõna, mis teeb lause keerukaks.

Näite vald omab majanduslikku jätkusuutlikkust.

Näite vald on majanduslikult jätkusuutlik.

osapool on soome laen, mille kasutamist on õigustatud sellega, et pooli võib olla ainult kaks, osapooli seevastu rohkem. Kui nii, tulekski loobuda ka tüvest *-pool* ja rääkida *osalistest*.

Noorte kogunemiskohtades regulaarsete huviringide loomine, arendamine (vajalik erinevate osapoolte arutelu, huvi ja võimaluste kooskõlastus).

Noorte kogunemiskohtades regulaarsete huviringide loomine ja arendamine, milleks on vaja võimalikult paljude osaliste arutelu ning huvide ja võimaluste kooskõlastamist.

Peamised arengukava koostamise osapooled olid vallavalitsus, valla haridus- ja kultuuriasutused, Näite kool, kohalikud ettevõtted ja aktiivsed elanikud.

Arengukava peamised koostajad olid vallavalitsuse, valla haridus- ja kultuuriasutuste ja Näite kooli töötajad, kohalikud ettevõtjad ja aktiivsed elanikud.

osas näib läbi kõrval olevat üks levinumaid kaassõnu ja esineb sealgi, kus saaks käändevormi kasutada. *Osas* on ka omamoodi indikaatorsõna, sest kus seda ohtralt ette tuleb, on ka muid sõnastusprobleeme.

Järelevalve prügi mahapaneku osas

Prügi mahapaneku järele valvamine

Ruumide arvu ja suuruse poolest rahuldab hoone põhikooli osas praeguseid vajadusi.

Ruumide arvu ja suuruse poolest rahuldab hoone põhikooli praeguseid vajadusi.

Näite valla osas vastav statistika puudub, pole aga põhjust arvata, et Eestis valitsevate üldiste trendide osas on Näite vallas erisusi.

Näite valla kohta see statistika puudub, pole aga põhjust arvata, et Eestis valitsevate üldiste trendidega võrreldes on Näite vallas erinevusi.

Tervisekäitumise parandamise osas on suur tähtsus koolil, pakkudes erinevaid treeningvõimalusi, aga ka valla terviserajatiste olemasolul ja korrashoiul.

Tervisekäitumise parandamises on väga tähtis roll treeninguvõimalusi pakkaval koolil, samuti valla terviserajatistel ja nende korrashoiul.

Jätakuvalt oli suur huvi nii Näite valla kodanikel, naaberomavalitsuste elanikel kui külalistel siin toimuvate kultuuri- ja spordiürituste osas.

Endiselt tundsid suurt huvi siinsete kultuuri- ja spordiürituste vastu nii valla kodanikud, naaberomavalitsuste elanikud kui ka külalised.

Vähenedmine on toimunud ka toetusfondi osas.

Vähenedmine on ka laekumised toetusfondist.

Vältimaks hoonete osas koormuse langemist, tuleb neid arendada nii, et oleks võimalik ruume kasutada ka muudel avalikel eesmärkidel.

Vältimaks hoonete koormuse vähenemist, tuleb neid arendada nii, et ruume oleks võimalik kasutada ka muudel avalikel otstarvetel.

poolne on enamasti ülearune, kui sõnade vahel on selge seos niigi. Kui tulemuks olekski kahemõtteline fraas, nagu kolmandas näites – *valla tunnustamine* võib tähendada nii seda, et valda tunnustatakse, kui ka seda, et vald tunnus- tab –, tuleks kaaluda ümbersõnastamist.

Arengukava koostamise peamise sisendi andis Näite Vallavalitsuse poolne tööühm.

Peamise panuse arengukava koostamisse andis Näite vallavalitsuse tööühm.

Projekteerija poolne lahendus on orienteeruva maksumusega 60 – 70tuh kr.

Projekteerija lahendus on olemas ja maksab orienteerivalt 60 000 – 70 000 krooni.

Eesmärk 5.3.4: Aktiivseid vallaelanikke märgatakse ja tunnustatakse. 5.3.4.1 Valla poolne tunnustamine

Eesmärk 5.3.4: Aktiivseid vallaelanikke märgatakse ja tunnustatakse. 5.3.4.1 Valla tunnustus või Tunnustus vallalt

poolt-konstruktsioon on vaja välja toimetada lausetest, kus tegija on selgelt näidatud.

Laiendatud tööühma poolt koostati Näite valla investeringute kava (arengukava punkt 3.2) aastateks 2012-2017.

Laiendatud tööühm koostas Näite valla 2012.-2017. aasta investeringukava (arengukava punkt 3.2).

Näite maavanema poolt tutvustati arengustrateegiat kõigile maakonna linna- ja vallavolikogudele. Näite maavanem tutvustas arengustrateegiat kõigile maakonna linna- ja vallavolikogudele.

Vallavalitsuse poolt on korraldatud ühiseid heakorraüritusi. Vallavalitsus on korraldanud ühiseid heakorraüritusi.

Terve vald on kaetud mobiilse internetiga erinevate operaatorite poolt. Terves vallas on eri firmade pakutav mobiilne internet.

Järgmises lauseski võib sõna poolt välja jätta.

Uus kooliaasta töötab tulla eriti huvitav tänu õpetajate KK ja LLi poolt kirjutatud projektile, mida finantseerib Keskkonnainvesteeringute Keskus. Uus kooliaasta töötab tulla eriti huvitav tänu õpetajate KK ja LLi kirjutatud projektile, mida finantseerib Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Poolt-konstruksioonist on järgmises lauses selgem seesütlev kääne.

Käesoleva arengukava poolt käsitletaval perioodil on keskmisena vajadust rahuldav lasteaiakohtade arv vallas ca 300, kuid hetkevajadus on 2008 ja 2009 väga arvukate laste aastakäikude tõttu oluliselt suurem. Arengukavas käsitletavas ajavahemikus vajab vallas lasteaiakohta keskmiselt umbes 300 last, kuid praegu on vajadus oluliselt suurem, sest aastatel 2008 ja 2009 sündis palju lapsi.

praktiliselt asemel on parem öelda peaaegu või tegelikult.

Raskeid isikuvastaseid kuritegusid praktiliselt ei esine. Raskeid isikuvastaseid kuritegusid peaaegu ei ole.

reeglina saab asendada sõnadega üldiselt, tavaliselt jne.

Turismisektori töökohad on reeglina suhteliselt madalalpalgalised. Turisminduses on üldiselt üsna madalad palgad.

seadusandlus on seadusandlik protsess, õigusaktid ei ole seadusandlus.

.. jälgib looduskaitsealase seadusandluse täitmist. .. jälgib looduskaitse õigusaktidest kinnipidamist.

seoses sobib küll seotust näitama, sageli on aga täpsem põhjuslikku seost osutav tõttu või põhjuskõrvallause, mõnikord ka aega osutav järel või pärast.

Viimastel aastatel on oluliselt vähenenud nii uue drenaaži ehitus kui ka vana drenaaži korrastustööd seoses maareformi läbiviimise ja finantseerimise keerukusega, vähenemisega.

Kutsuda üles Näite vallas pärit tudengeid tegema oma lõputöid seoses Näite vallaga (koostöö KOV-tudeng).

Kõik jaamad on ühendatud fiiberoptilise kaabliga ja seoses sellega on K-s, L-is ja M-is võimalik sobiva kohtvõrgu olemasolul ülikiire internet ja Digi-TV.

Kahe planeeringu teostumine on küsitav, sh ühel seoses vastavate alade üleujutusega suurvee ajal.

Sport hakkab loodetavasti seoses uue spordihoone valmimisega edenema, kui mõnest esialgsest probleemist üle saadakse.

Seoses suure tööpuudusega ja omavalitsusele laekuva tulumaksuprotsendi kärpimisega riigi poolt, on vallaeelarve tulude suurendamine olnud võimalik üksnes mitmesugustest projektidest raha saamisega.

suunatud kaldub asendama selgemaid sõnu, nagu mõeldud või saadetud. On lauseid, kus see on täiesti üleliigne sõna.

.. toimus 2 vallaelanikele suunatud avalikku arutelu ja volikogu liikmetele suunatud.

Noorte passiivsus valla elu arendamise ja neile suunatud ürituste suhtes ..

Viimastel aastatel on oluliselt vähem nii uut drenaaži ehitatud kui ka vana korrastatud, kuna on tehtud maareform ning rahastamine on vähenenud ja keerukamaks muutunud.

Kutsuda Näite vallas pärit tudengeid üles tegema oma lõputöid Näite valla teemadel (KOV ja tudengi koostöö).

Kõik jaamad on ühendatud kiudoptilise kaabliga ja seetõttu on K-s, L-is ja M-is sobiva kohtvõrgu olemasolul võimalik ülikiire internetiühendus ja Digi-TV.

Kahe planeeringu teostumine on küsitav, üks neist seetõttu, et suurvee ajal on selle alal üleujutus.

Pärast uue spordihoone valmimist hakkab spordielu loodetavasti edenema.

Kuna tööpuudus on suur ja riik kärpis omavalitsusele laekuva tulumaksu protsenti, on vallaeelarve tulusid olnud võimalik suurendada üksnes mitmesuguste projektide rahaga.

.. toimus kaks vallaelanike avalikku arutelu ja üks volikogu liikmete arutelu.

Noorte passiivsus valla elu arendamise ja neile mõeldud ürituste suhtes ..

<i>Töötada välja kord elanikele suunatud teavitustööst.</i>	<i>Töötada välja elanike teavitamise kord.</i>
<i>.. ning noore, haritud, ettevõtliku, terve ja elurõõmsa elanikkonnaga, uuendusmeelne, konkurentsivõimeline ning koostööle suunatud omavalitsus.</i>	<i>.. ning noore, haritud, ettevõtliku, terve ja elurõõmsa elanikkonnaga, uuendusmeelne, konkurentsivõimeline ning koostöövalmis omavalitsus.</i>
<i>Sotsiaaltöö peab olema suunatud eelkõige ennetavale ja rehabiliteerivale tegevusele.</i>	<i>Sotsiaaltöös peab keskenduma eelkõige ennetavale ja rehabiliteerivale tegevusele.</i>
teostama on omandanud täitesõna funktsiooni, nii et seda kombineeritakse <i>mine</i> -vormiga. Sel juhul saab selle lausest lihtsalt välja toimetada.	
<i>Kord aastas teostab vallavalitsus arengukava investeringute kava ülevaatamise ning esitab selle volikogule kinnitamiseks.</i>	<i>Kord aastas vaatab vallavalitsus arengukava investeringute osa üle ja esitab selle volikogule kinnitamiseks.</i>
täiendav/täiendavalt on sagedasti kas	<i>lisa- või lisaks, aga samuti veel, ka jm.</i>
<i>Kasutada sündmusteks täiendavalt kooli ja seltsimaja ruume.</i>	<i>Kasutada üritusteks ka kooli ja seltsimaja ruume.</i>
<i>Täiendavalt on igas valdkonnas välja toodud kõige olulisemad eesmärgid, mis on aluseks tegevuskavade koostamiseks.</i>	<i>Veel on igas valdkonnas välja toodud kõige olulisemad eesmärgid, mille alusel koostatakse tegevuskavad.</i>
<i>Olulised investeerimised, mida realiseeritakse juhul, kui vallal tekib täiendavaid rahalisi võimalusi.</i>	<i>Olulised investeringud, mis tehakse juhul, kui vald saab lisaraha.</i>
täna asemel, mis võiks jääda tõesti tänast päeva tähistama, sobib enamasti <i>praegu, nüüd, nüüdisajal</i> jm.	
<i>Käimasolevat rahvastiku vananemist kinnitab oodatava eluea pikenemine – Lõuna-Eestis meestel täna 69,8 aastat, prognoos 2025.aastaks 72,7 aastat ja 2050. aastaks 78,3 aastat.</i>	<i>Rahvastiku vananemist kinnitab ka oodatava eluea pikenemine – Lõuna-Eestis on see meestel praegu 69,8 aastat, 2025. aastaks prognoositakse 72,7 ja 2050. aastaks 78,3 aastat.</i>
<i>Samas on täna hariduse suurimateks väljakutseteks noorte suur väljalangevus haridussüsteemist ..</i>	<i>Samas on praegu hariduse suuremaid probleeme noorte suur väljalangus ..</i>

vastav esineb sageli lausetes, kus ühele sõnale tuleb tagasi viidata. Asemele sobib nt *selline* või *see*.

Ettevõtluse alast informatsiooni saadakse peamiselt internetist (85%), seejärel tuttavatelt (78%) ja kolleegidelt (70%). Näidismaakonna kohta saadakse vastavat infot sagedamini tuttavatelt (72%), seejärel kolleegidelt (61%) ning kohalikust ajalehest (54%).

Näidismaakonna kohta saadakse sellist infot sagedamini tuttavatelt (72%), seejärel kolleegidelt (61%) ning kohalikust ajalehest (54%).

vastavalt on asendanud sõnad *põhjal, järgi, kohaselt*.

Kvaliteetne joogivesi on kõigile elanikele tagatud ning reovesi on kogutud ja vastavalt nõuetele puhastatud.

Kõigile elanikele on tagatud kvaliteetne joogivesi; reovesi on kogutud ja nõuetekohaselt puhastatud.

Näite valla asustuse paiknemine on kujunenud vastavalt looduslikele tingimustele.

Näite valla asustus on kujunenud looduslike tingimusi arvestades.

Vastavalt taustsüsteemis toimuvatele muutustele vajab arengukava pidevat korrigeerimist.

Taustsüsteemis toimuvate muutuste tõttu tuleb arengukava pidevalt korrigeerida.

Alltoodud tegevused viiakse ellu valla põhitegevuskulude raames vastavalt valla eelarvehendite võimalustele ning hinnatakse üle kord aastas valla eelarve koostamise raames

Alltoodud tegevused tehakse valla põhitegevuskulude toel vastavalt eelarve võimalustele ning kord aastas hinnatakse neid valla eelarvet koostades uuesti.

Haridusvõrgu dimensioneerimine vastavalt tegelikele vajadustele.

Haridusvõrgu muutmine tegelike vajaduste järgi.

viima, sh läbi viima, sisse viima Tegusõnaga *viima* kombineeritakse nii käändkui ka muutumatuid sõnu, sellal kui lause keskmes võiks olla täpsem tegusõna. Eriti levinud on ühendverbid *läbi viima* ja *sisse viima*.

Kriisireguleerimise ülesanded on hädaolukorra seadusega kooskõlla viidud. .. mis vallamaja maine alla viib.

Kriisireguleerimise ülesanded on hädaolukorra seadusega kooskõlastatud. .. mis vallavalitsuse mainet kahjustab.

Haridus- ja teadusministeeriumilt taotletud toetusega viidi normidele vastavaks enamuse kooli elektripaigaldistest.

Haridus- ja teadusministeeriumilt taotletud toetuse eest tehti normikohaseks enamik kooli elektripaigaldistest.

Eesmärgiks on sotsiaalse taristu vastavus (se viimine) asustustihedusega ning vastavate teenuste võimalikult hea kvaliteet, katmaks vallaelanike vajadusi.

Eesmärk on, et sotsiaalne taristu vastaks asustustihedusele ning selle valdkonna teenused oleks võimalikult kvaliteetsed ja rahuldaksid vallaelanike vajadusi.

läbi viima saab enamasti välja toimetada.

Rahvatervise edendamise alaste tegevuste läbiviimine ja tervislike eluviiside propageerimine.

Rahvatervise edendamine ja tervislike eluviiside propageerimine.

Muusikategevuste läbiviimiseks uuendati helivõimendussüsteemi, osteti kaasaskantav võimendus ja digiklaver.

Muusika tegemiseks uuendati helivõimendussüsteemi, osteti kaasaskantav/kantav/portatiivne võimendus ja digiklaver.

sisse viima asemele sobib sageli tegema.

Seejärel seatakse järgneva aasta tegevusprioriteetid ning viiakse sisse muudatused valla tegevuskavas.

Seejärel seatakse järgmise aasta tegevusprioriteetid ning tehakse muudatused valla tegevuskavas.

Turismisuuna õppeainete sisseviimine haridusse.

Hakatakse õpetama turisminduse aineid.

Sotsiaalne planeerimine – kogukonna seisundi sh saadaoleva ressursi hindamine, lühi- ja pikaajaliste arengueesmärkide seadmine, tegevuskava koostamine ja elluviimine koos vahepealsete hindamiste ja korrektiivide sisseviimisega.

Sotsiaalne planeerimine on kogukonna seisundi, sh ressursi hindamine, lühi- ja pikaajaliste arengueesmärkide seadmine, tegevuskava koostamine ja elluviimine koos vahepealse hindamise ja paranduste tegemisega.

Kas on valitud võimalikult lihtne, tuttav ja täpne sõna?

Kas eelistada oma- või võõrsõna?

Omasõnade eelistamist saab põhjendada sellega, et neis on alati tähendusvihte, olgu siis sõnatüve või liite kujul. Lausest „Täpja öises ümblikult“ suudame välja lugeda, et millegagi tegeleja häälitsetes teatud moel. Kui aga omasõna

on vähe läbipaistev, võib olla mõistlikum kiire taipamise huvides jääda levinud võõrsõna juurde. Võõramate võõrsõnade puhul on teinekord kasulik neid tekstis kohe seletada, nagu ühe valla arengukavas väga arukalt oli tehtud: *Näite vald, nii nagu maakond tervikuna, on suure rekreatiivse (inimeste töövõimet taastava) väärtusega looduskeskkonnaga.* Käändekorduse vältimiseks võiks selle lause ümber sõnastada nii: *Näite valla nagu kogu maakonna loodus on suure rekreatiivse (inimeste töövõimet taastava) väärtusega.*

Laensõnu tuleb keelde pidevalt ja oleks liiga töömahukas neile kõigile omavasteid leida. Võõrtüved võib eesti keeles tsitaatsõnadena kaldkirjaga märgistatult päritolukeelsele kujule jätta, kuid mida tõenäolisemalt neid igapäevaelus vaja võib minna, seda mõistlikum oleks tüvi häälduspäraseks mugandada, eriti kui sõnast on vaja tuletisi luua.

Niisiis, kas mugandada? Jah, kui sõna on üldkeeles levinud ja sellega on loodud liitsõnu ja tuletisi, nt *meil, meilima, meilindus, meiliserver* jne. Ei, kui tegemist on mõne valdkonna erisõnavara ja üsna harva kasutatava väljendiga, nt muusikastiil *grime*.

Trendinähtus on olemasolevatele võõrsõnadele uue, tõlkemõjulise tähenduse lisamine. See on üsna sageli seotud tundega, mis haruldasemate ja uute asjade puhul ikka valdab – need on justkui ägedamad, võimsamad ja mõjuvad. Kumb lause on aga arusaadavam?

On indikatsioone, et peame loobuma silomõtlemisest ja oma aktiveerimis- diversifitseerimis, nentis raportöör, või muidu peame päeva lõpuks turult virtuaalselt väljuma.

On märke, et peame loobuma kitsalt mõtlemisest ja oma tegevusi mitmekesistama, nentis ettekandja, või muidu peaaegu kaome lõpuks turult.

Võõra sõna kasutamine võib kaasa tuua selle, et lausest on peaaegu võimatu aru saada. Mida näiteks võib olla mõeldud järgmises näites? *Haridusametuste struktuur on üledimensioneeritud ning hariduse kvaliteet vallas vajab parandamist.* Või mis on näites *Gümnaasiumi võimla, jõusaal, staadion, miniareena ja väljaplats korvpalli mängimiseks* see „miniareena“?

Enamasti leiab võõrsõnale siiski üsna hõlpsalt omakeelse vaste.

.. leiduks tööpõhise projekteeerimis-arendus- marketingiettevõtetele, kuid taolised töökohad vallas puuduvad.

.. projekteerimis-, arendus- või turundusettevõtetele, kuid selliseid töökohti vallas pole.

Tööpuudust praktiliselt ei eksisteeri.

Arengukava koostamise eesmärgiks oli põhiliste muutusvajaduste ning arengusuundade valimine ja nende põhjal realisatsiooniplaani koostamine.

Oluliselt on arendatud lasteaia ning kooli info- ja kommunikatsioonitehnoloogia infrastruktuuri. Kaasajastatud on kooli ja lasteaia arvutivõrk, muretsetud on uued tsentraalprinter-koopiamašinaid.

Pakkuda noortele enesearendamise ja -realiseerimise võimalusi erinevate projektide kaudu. Toetada noorsooühenduste tegevusi vallas ning kaasata noori valla arenguprotsessidesse.

Võidupühal sai maha peetud meeleolukas jaanipidu, mis pakkus erinevaid esinejaid, tuleshowd.

Ajavahemikul 22.06. vastu 23.06.2015 oli Näite laululava ümbruses rikutud 5 disc-golfi mängukonstruksiooni: painutatud kõveraks.

Töötada välja hoone arengukontseptsioon ja kooskõlastada see muinsuskaitseinspeksioonis sealjuures selgitada, milline osa hoonest jääb eksisteerima mõisa eksponaadina ning milline osa on kool, inventeerida hetke situatsioon ruumide ja fassaadi detailide osas. Seada vajalikud tööd pingeritta. Vajalik teostada aktiivset lobby-tööd erinevates institutsioonides investeringute saamiseks.

Tööpuudust peaaegu ei ole.

Arengukava koostamise eesmärk oli valida välja põhilised vajalikud muutused ja arengusuunad ning koostada nende põhjal tegevusplaan.

Oluliselt on arendatud lasteaia ja kooli info- ja kommunikatsioonitehnoloogia taristut, kaasajastatud on arvutivõrk ja ostetud uued printerid-koopiamašinaid.

Pakkuda noortele projektide kaudu enesearendamise ja -teostuse võimalusi. Toetada noorsooühenduste tegevust ning kaasata noori valla arengusse.

Võidupühal peeti meeleolukat jaanipidu erinevate esinejate ja tule-show'ga/ tuleetendusega.

22.-23. juunil 2015 või Ööl vastu 23. juunil 2015 on Näite laululava ümbruses kõveraks painutamise rikutud viis kettagolfi/taldrikugolfi korvi.

Töötada välja hoone arengukontseptsioon ja kooskõlastada see muinsuskaitseinspeksioonis, sealjuures selgitada, milline osa hoonest jääb ekspositsiooni jaoks ja milline osa kooliks; teha kindlaks ruumide ja fassaadidetailide olukord; seada vajalikud tööd pingeritta. Eri institutsioonides tuleb teha aktiivset lobitööd investeringute saamiseks.

Piirkonnas on viimasel ajal noored pered hakanud vanemate koju tagasi pöörduma, on alanud generatsioonide vahetumise periood. Juurde on tulnud potentsiaalseid investoreid ja kavandatakse mitmeid arendustegevusi ning seda just teenindusmaastikul.

Vallakeskusesse on rajatud nn skate-park.

.. noored pered hakanud vanematekoju tagasi pöörduma, on alanud põlvkonn vahetus. Juurde on tulnud võimalikke investoreid, kavandatakse arendustegevust ja seda just teeninduses.

Vallakeskusesse on rajatud rulapark/ trikipark.

Kas kujundlik, kuid kulunud väljend või otsene tähendus?

Kaardistame pisut stambimaastikku. Võib tunduda, et kui teiste töötavad reklaamid või töökuulutused on kasutanud mingit võlusõna, võib selle kohe kriitikavalt ka enda samasugustesse tekstidesse tõsta. Nii reklaamib suur hulk hotelle oma õhtusööke kui romantilisi ja hommikusööke kui rikkalikke, töökasse kollektiivi oodatakse väljakutseid mittekartvat ja algatusvõimelist uut juhti. Mida need sõnad aga õigupoolest tähendavad? Kas rikkalikul hommikusöögil pakutakse kahte sorti juustu või nelja? Kas töökas kollektiiv ikka tegelikult ka tahab algatusvõimelist juhti, kes nende mõnusa elu pea peale pöörab?

Moeväljendid tulevad ja lähevad, on olnud perioode, kus kõik kurjategijad on kurikaelad ja riigikogu liikmed rahvaasemikud. George Orwelli soovitus poliitikatekstide autoritele oli vältida kõiki kujundlikke väljendeid, mida nad on trükituna juba näinud. Nii jääksime muidugi hätta, sest kogu aeg ei jaks kõike otsast peale leiutada, aga seda, mida juba tüütult palju kuuleb-näeb, tasuks jälgida sellegipoolest. Viimase aja moesõnadest on silma jäänud *kaar-distama* ja *sisend*. Ka arengukavadest võis neid leida, nende kõrval on lausetes muidki sõnastuskohmakusi.

Kooli vähene tuntus Näitemaa haridusmaastikul. Näite Kooli positiivne mainekujundus läbi olümpiaadidel ja konkurssidel osalemise ning läbi kohaliku meedia.

Huvitegevuses osalemise kaardistamine ning huvitegevuste täiustamine sellest lähtuvalt.

Kooli ei tunta maakonnas piisavalt – tuleb tegelda mainekujundusega, osaleda olümpiaadidel ja konkurssidel ning tutvustada end kohalikus meedias.

Koostada ülevaade huvitegevuses osalemisest ja täiustada huvitegevust [?] sellest lähtuvalt.

Esimeses osas kaardistatakse valla hetkeolukord, teine osa käsitleb Näite valla hetkeolukorra analüüsi SWOTanalüüsi näol.

Kaasamisprotsessi raames saadi sisendit erinevatelt valla huvigruppideelt (noored, ettevõtjad, kolmas sektor, seeniorid, valla teenistujad), vallavolikogu ja vallavalitsuse liikmetelt, valla- ja tema asutuste ja ettevõtete töötajatelt ja elanikelt.

Näite valla arengukava koostamise põhiprotsess toimus perioodil sügis 2011 - kevad 2012. Arengukava koostamise peamise sisendi andis Näite Vallavalitsuse poolne töörühm.

Millised on inimeste kartused täna võimaliku uue ühinemise valguses?

Kui aga on otsustatud piltliku väljendi kasuks, ei ole vaja seda eraldi tähistada jutumärkide või sõnaga *nii-öelda*.

Kaks põhilist komponenti, mis turismi arengu seisukohalt on nõ „peamised tõmbenumbrid“ on: ..

Vahel annab piltliku väljendi kasutamine (tahtmatult?) koomilise efekti.

Näite jõe suue (meres) vajab puhastamist, kuid see on keeruline protsess ja kõik katsed seda alustada on „liiva jooksnud“.

Kas sarnassõnad ehk paronüümid on õigesti saanud?

Sarnassõnade oht on selles, et tähendust eristav osa on üsna vähe märgatavas kohas – enamasti sõna keskel või lõpus. Kui täpset kuju pole sõnaraamatust järele vaadatud, ei tarvitse see teada ollagi. Valiku sarnassõnu selgitustega leiab bülletäänist Õiguskeel¹³, samuti keelehooldekeskuse vihikust „Väike

Esimeses osas antakse ülevaade valla hetkeolukorrast, teises esitatakse selle SWOT-analüüs.

Kaasamisega saadi teavet/ettepanekuid/ideid valla huvigruppideelt, vallavolikogu ja -valitsuse liikmetelt, valla asutuste ja ettevõtete töötajatelt ning elanikelt.

Valla arengukava koostamise põhitöö tehti 2011. aasta sügisest 2012. aasta kevadeni. Põhipanuse sellesse andis Näite vallavalitsuse töörühm.

Mida kardavad inimesed uue võimaliku ühinemise eel?

Kaks turismi arengu seisukohast põhilist tõmbenumbrit on ..

.. kuid see on keeruline ja kõik katsed seda alustada on nurjunud.

¹³ http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/aime_vettik_monda_paronuumidest.pdf

paronüümisõnastik“. Õige variant on lauses esitatud noole järel, parandatud on ka kõik muud eksimused.

Lisaks toimuvad Rahvamajas → rahvamajas ka peoõhtud, teatrite külastusetendused → külalissetendused ja teised pidulikud sündmused ning mälumäng.

Tähtjaks esitas oma kirjalikud ettepanekud volikogu alatine → alaline külaelaja arengukomisjon.

.. moodustab ning peab valla sotsiaalregistrit, edestab → edastab sotsiaalregistrit laekuvat informatsiooni õigusaktides ettenähtud korras.

.. valminud on ka algklasside garderoobiosa, mis nüüdsest on teistest eristatud → eraldatud.

Näite valla osas vastav statistika puudub, pole aga põhjust arvata, et Eestis valitsevate üldiste trendide osas → puhul on Näite vallas erisusi → erinevusi.

Valla investeeringud on määratletud → määratud käesoleva arengukava investeeringute kavas ning on indikatiivsete summadega kirjeldatud.

Viimases näitelauseis võiks ka sõna *indikatiivsed* asendada täpsema variandiga *orienteerivad/esialgsed*.

Kas valitud on võimalikult lihtsalt tõlgendatav lausekuju?

Kas lauselühend või kõrvallause?

Lauselühendi põhiline hea külg on, nagu nimestki võib oletada, lühidus. Mõelgem rahvalike ütluse peale nagu „Süües kasvab isu“ või „Mõeldud-tehtud“. Võiks ju ka öelda „Mida rohkem sööd, seda suuremaks isu kasvab“ või „Mõtlesime, jõudsime otsusele ja tegutsesime selle otsuse järgi kohe kiiresti“, aga see ei kõla hoopiski nii lõõvalt. Lauselühend saadakse lause ümbersõnastamisel, nii et tegusõna pöördelisest vormist ehk öeldisest tehakse käändeline vorm (-des, -mata, -maks, -nud, -tud). Selle ümbersõnastamise käigus võib kaotsi minna seos tegusõna ja seda lauses laiendanud sõnade vahel.

Näiteks lauses *Seetõttu tuleks tellijal kindlasti hoiduda tööde kergekäelisest vastuvõtmisest ilma olukorraga põhjalikult tutvumata ning vajadusel ka erialaspetsialiste kaasates* seostub *des*-vorm põhitegevusega, milleks on *hoiduda tööde kergekäelisest vastuvõtmisest*. Nii muutub lause mõttelt täiesti vastupidiseks. Vaja oleks lisada kõrvallause, mis teeks olukorra selgemaks: *Seetõttu*

tuleks tellijal kindlasti hoiduda tööde kergekäelisest vastuvõtmisest ilma olukorraga põhjalikult tutvumata ning vajaduse korral peaks ta kaasama ka spetsialiste.

Lauselühendi puhul eeldame, et põhitegevusel ja lauselühendi tegevusel on sama tegija või olija. Seetõttu mõjub reklaamlause „Hoidmaks oma kingi ja kotte rikkumatuna ning korras, toodame me mitmeid hooldavaid vahendeid muu kohmakuse kõrval veidralt ka seetõttu, et hooldusvahendite tootja muretseks justkui ainult oma kingade ja kottide pärast. Parem oleks kõrval-lause: *Selleks et saaksite oma kingad-kotid korras hoida, toodame mitmesuguseid hooldusvahendeid.*

Üsna ohtlik on *des*-vorm, millega märgitakse kahe tegevuse samaaegsust, aga tegija pole sama või on raskesti tuvastatav. Lahenduseks on kas kõrval-lause või selgelt tegija samasust näitav keelend.

Tervisekäitumise parandamise osas on suur tähtsus koolil, pakkudes erinevaid treeningvõimalusi, aga ka valla terviserajatiste olemasolul ja korrashoiul.

Tervisekäitumise parandamises on väga tähtis roll treeninguvõimalusi pakkuv koolil, samuti valla terviserajatistel ja nende korrashoiul.

Või: *Tervisekäitumise parandamises on väga tähtis roll koolil, kus pakutakse treeninguvõimalusi, samuti valla ..*

Prognoosarvutused on võetud Eesti Statistikaameti poolt koostatud tööst „Eesti võimalik rahvaarv ja vanuskoosseis aastani 2050“ vaadelduna just arenguid eraldi Lõuna-Eestis.

.. Eesti Statistikaameti koostatud tööst „Eesti võimalik rahvaarv ja vanuskoosseis aastani 2050“, eraldi on vaadeldud just Lõuna-Eesti arengut.

Ühistransport on korraldatud tagades elanike esmavajaduste rahuldamise.

Ühistransport on korraldatud ja tagab elanike esmavajaduste rahuldamise.

Või: *Ühistransport on korraldatud nii, et elanike esmavajadused on rahuldatud.*

Lauselühend sobib, kui infot tuleb tihendada. Lauselühendist on aga rohkem kahju kui kasu juhul, kui situatsioonis on palju osalisi või tingimusi või peab väga täpselt välja tulema mõni sisuline seos.

Nominalisatsioon ja tühiverbid

Üsna tavaline etteheide ametlikus stiilis tekstidele on nominalisatsioon ehk nimisõnadega liialdamine. NB! *Mine*-vormides iseenesest ei ole midagi halba, aga nende kuhjumine muudab teksti raskemini loetavaks. Kirjutajad peaksid ette vaatama nn tühiverbidega nagu *läbi viima, toimuma, aset leidma, teostama*. Nende läheduses on sageli kas mõni teonimi (ehk *mine*-vorm) või muu tegusõnast tuletatud nimisõna. Lause saab lihtsamaks ja loetavamaks, kui proovida need jälle tegusõnaks teha, nii et neist saaks öeldis.

Üldine Eesti elanikkonna vähenemine leiab aset ka Näite vallas. *Nagu kogu Eestis väheneb elanike arv ka Näite vallas.*

Näite valla arengukava rakendamine toimub läbi Näite Vallavolikogu, Näite Vallavalitsuse, valla ettevõtjate ja vabasektori organisatsioonide koostöö. *Näite valla arengukava rakendatakse vallavolikogu, vallavalitsuse, ettevõtjate ja vabasektori koostöös.*

Arengukava muutmised on läbi viidud aastatel 2004, 2006, 2007, 2008, 2009 ja 2010. *Arengukava on muudetud aastatel ..*

Vähenedamine on toimunud ka toetusfondi osas. *Vähenedamine on ka laekumised toetusfondist.*

Tootmist iseloomustab tootmisüksuste suurenemine, kus areneb kaasaegse tehnoloogia kasutamine, millega kaasneb tööjõu vajaduse vähenemine. *Tootmist iseloomustab selliste tootmisüksuste suurenemine, kus kasutatakse nüüdisaegset tehnoloogiat, mille tõttu vajatakse vähem tööjõudu.*

Kaaluda võib ka *olema*-verbi asendust mõne sisukama vastu, seda enam, et sageli on lauses mõne tegusõna käändeline vorm olemas. Kui tegusõna lause keskmesse seada, on teinekord lihtsam ka kõiki muid lause osi sobivalt paigutada.

Elanike arv on stabiilselt kasvav. *Elanike arv kasvab stabiilselt.*

Millised on inimeste kartused täna võimaliku uue ühinemise valguses? *Mida kardavad inimesed uue võimaliku ühinemise eel?*

Tervishoiuteenused ning haigestumine erinevatesse haigestesse on Näite vallas sarnane kogu maakonnale, peamised kaebused elanikelt on järgmised: 1. südame-veresoonkonna haigused; 2. liigesehaigused; 3. lihas- ja närvahaigused; 4. ainevahetushaigused; 5. kopsuhaigused; 6. seedetraktihaigused; 7. traumad ja õnnetused.

Nagu kogu maakonnas pöörduakse ka Näite vallas arsti poole peamiselt järgmiste kaebustega: 1) südame-veresoonkonna haigused; 2) liigesehaigused; 3) lihas- ja närvahaigused; 4) ainevahetushaigused; 5) kopsuhaigused; 6) seedetraktihaigused ning 7) traumad ja õnnetused.

Kas kordused on kõrvaldatud?

Juba kooli kirjandiõpetuses soovitati kasutada sünonüüme ja asesõnu, et üks-sama sõnatüvi häirivalt tihti silma ei jääks. Mõnikord võib korduva elemendi ka lihtsalt välja jätta.

Käesolevas arengukavas on valla erinevate piirkondade olukorda, probleeme ja arenguvajadusi analüüsitud paikkondade põhiselt, üldhuviteenuste põhiselt ning valdkonnapõhiselt, nii sotsiaalse kui ka tehnilise taristu taustal.

Arengukavas on valla piirkondade olukorda, probleeme ja arenguvajadusi analüüsitud paikkondade, üldhuviteenuste ja valdkondade järgi/kaupa, sotsiaalset ja tehnilist taristut arvesse võttes.

Oluliseks puuduseks on täismöödulise jalgpallistaadioni, kus saaks viia läbi täiskasvanute Eesti meistrivõistluse tasemel mängu, puudumine.

Oluliseks puuduseks on, et pole täiemöödulist jalgpallistaadioni, kus saaks pidada täiskasvanute Eesti meistrivõistluste tasemel mängu.

Spordi ja hobidega tegelemise vähesed võimalused on tinginud paljudes peredes pereliikmete Näite linna kodanikeks olemisega.

Vähesed võimalused tegelda spordi ja hobidega on tinginud selle, et paljude perede liikmed on jäänud Näite linna kodanikuks.

Loodud mitmekesised võimalused huviharidusega tegelemiseks ja toetatakse laste erinevatest huviharidust pakkuvatest huvikoolidest ja huviringidest osavõttu.

Loodud on mitmekesised võimalused tegelda huviharidusega, toetatakse laste huvikoolidest ja -ringidest osavõttu.

Noortekeskust külastab kuus keskmiselt 30 erinevat noort, külastuste arvuks kuus on keskmiselt 130 ja keskmine külastuste arv päevas on 7.

Kuu jooksul käib keskusest läbi 30 noort, külastusi on kuus keskmiselt 130 ja päevas seitse.

Koduhooldust ning hooldusteenust organiseerivad Näite valla sotsiaalvaldkonna spetsialistid vastavalt abivajajate vajadustele või kasutatakse võimaluse korral koduhoolduse teenust.

Turvalisuse tagatusel on teatud mõju ka elanike elukohaeelistustele. Arvestades valla positiivset imagot turvalisuse valdkonnas, on sellel oma mõju sisserände soodustamisel.

Näite vallas elab 1. jaanuari 2012.a. seisuga 700 tööealist elanikku ehk 63% kogu elanikkonnast.

Koduhooldust ning hooldusteenust korraldavad abivajajatele Näite valla sotsiaaltöö spetsialistid.

Tagatud turvalisusel on oma roll ka inimeste elukohaeelistustes. Kuna vallas on selle koha pealt hea maine, on see sisserännet soodsalt mõjutanud.

Näite vallas elab 2012. aasta 1. jaanuari seisuga 700 tööealist inimest, mis on 63% kogu valla elanikkonnast.

Ettevõtlusvaldkondadest on valda oodatud ettevõtted, kes tegutsevad:

- puittooteid valmistavas tööstuses
- klastriettevõtteid teenindavad ettevõtted (puiduklastrid, metalliklastrid)
- kelle, tootmine peab olema keskkonnasõbralik
- tootmine ei tohiks olla tööjõumahukas.

Valda on oodatud puittooteid valmistavad, klastriettevõtteid (puidu- ja metalliklastrid) teenindavad, keskkonnasäästliku tootmise ja vähesed tööjõuvajadusega ettevõtted.

Ülaltoodud näidetes on korduvad tüved üldjuhul olnud sama tähendusega. Tekstides leidis aga ka näiteid, kus üsna lähestikku olid sama kuju, kuid erineva tähendusega sõnad.

Vähene rahvusvahelise noorsootöö praktika vallas. Arendada rahvusvahelist koostööd noorsootöö vallas.

Vähene rahvusvahelise noorsootöö kogemus. Arendada selles valdkonnas rahvusvahelist koostööd.

Veetaimestiku ladestumise tulemusena suureneb muda kogus veekogus, mis omakorda soodustab uue taimestiku arengut.

.. suureneb muda hulk veekogus ..

Kas valitud on õige ja sobiv grammatiline vorm?

Kuigi me sellele iga kord tähelepanu ei pööra, on ka sõnavormide seas eelistatuid ja vähem sobivaid valikuid.

Kas isikuline või umbisikuline tegumood?

Umbisikuline tegumood lubab meil ütlust pehmendada, kui me ei soovi kedagi otseselt käsutada või kritiseerida. Mõnikord pole tegija või olija mainimine oluline ega vajalikki. Kui aga lauses on juba väljend *on ..tud kellegi poolt*, tuleb vähemalt proovida lause jälle isikulisse tegumoodi tagasi tuua.

Käesolev kokkulepe on allakirjutanute poolt sõlmitud Näite valla korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimuste ja korra paragrahvi 13 lõike 2 alusel.

Arengukava koostamist alustati 2012. aasta alguses ja kinnitati vallavolikogu poolt 2013. aasta septembris.

Allakirjutanud on sõlminud kokkuleppe Näite valla korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimuste ja korra paragrahvi 13 lõike 2 alusel.

.. ja vallavolikogu kinnitas selle 2013. aasta septembris.

Kas ainsus või mitmus?

Ainsuse ja mitmusega tuleb ettevaatlik olla lausetes, kus tegusõna on enne tegijaid. Sageli võtame olukorra ainsusliku öeldisega kokku ja siis tuleb meelde, et osalejaid on rohkem. Nii tuleb lause järele punkti panemise järel kohe algusesse tagasi minna ja uurida, kuidas öeldis kirja sai. Mida pikem lause, seda olulisem selline järelkontroll on. Samuti tuleb ainsus ja mitmus üle vaadata loeteludes, mis võivad olla pärit eri allikdokumentidest.

Näite vallas reguleerib → reguleerivad abivajajatele sotsiaalteenuste ning -toetuste määramise korda ning rakendumist Näite Vallavolikogu, Näite Vallavolikogu tervishoiu-, haridus- ja sotsiaalkomisjon, Näite Vallavalitsus ning Näite Vallavalitsuse sotsiaalvaldkonna spetsialistid.

Mitmes lauses on lisaks ainsuse-mitmuse probleemile veel teisigi parandamist vajavaid kohti.

Antud intsidendi kohta ootab Näite Vallavalitsus ja piirkonnapolitseinik infot inimestelt, kes nägid sellel ajavahemikul mingitki kahtlast tegevust Näite laululava ümbruses.

Muutused majandusstruktuuris, linnade osatähtsuse suurenemine ja inimeste mobiilsuse kasvamine toob kaasa sesoonse rände ning vajaduse hoopis teistsuguste teenuste järele.

Vähenev ja vananev rahvastik, elanike suurem mobiilsus ning arenev infotehnoloogia seab omad väljakutsed haridusele.

Vallavalitsus ja piirkonnapolitseinik ootavad juhtunu kohta infot kõigilt, kes nägid sel ajavahemikul laululava ümbruses mingitki kahtlast tegevust.

.. toovad kaasa sesoonse/hooajalise rände ..

.. panevad hariduse [?] omakorda proovile.

Järgmises lõigus minnakse poole pealt üle konspekti stiilile, mis laseb oletada, et need tekstiosad on kusagilt otse üle tõstetud. Dokumendi parema loetavuse huvides tuleks stiili ühtsustada. Sõna *näiteks* lühend tuleks samuti välja vaadata.

Näite valla elanikkond vananeb – inimeste eluiga pikeneb ja pensioniealiste elanike suhtarv kasvab pidevalt suurenevas tempos, mis tekitab vajaduse enamate avalike teenuste järele väheneva maksubaasi tingimustes. Vajadus kvaliteetse, kättesaadavama ja kulutõhusamalt osutatavate teenuste järele (näit koolivõrk), teenuste miinimumnõuete seadmine (näit sotsiaalhoolekande teenused). Elanike õigustatud ootused põhiseaduslike tagatiste osas – väärikas elu igas Eesti piirkonnas.

.. Vajatakse kvaliteetsemaid, kättesaadavamaid ja kulutõhusamalt osutatavaid teenuseid (nt koolivõrk), määrata tuleb teenuste miinimumnõuded (nt sotsiaalhoolekande teenused). Elanikel on õigustatud ootused, et põhiseadusega on tagatud väärikas elu igas Eesti piirkonnas.

Järgmise lause lõpuosas saab ühildumisprobleemist vabaks, kui teha tegusõnade *arvestama* ja *käsitlema* käändelisest vormist jälle pöördeline variant.

Strateegiaperioodi investeerimistegevuse eelarveosa kujundamisel on järgitud, et otsused oleksid jätkusuutlikud, valdkonnapoliitika arvestav ning kõiki rahastamisallikaid ühtselt käsitlev.

.. oleksid jätkusuutlikud, arvestaksid valdkonnapoliitikat (või eri valdkondade poliitikat) ning kõiki rahastamisallikaid käsitletak ühtselt.

Kas öeldise ajavorm on õige?

Eesti keeles on kolm minevikuvormi, iga kasutamisega on seotud mõni üsna lihtne tingimus. Kui aeg on selgelt väljendatud, sobib lihtminevik.

Esimene koostööleping Näite vallal oli sõlmitud Välismaa vallaga 1997. aastal. *Esimese koostöölepingu sõlmis Näite vald 1997. aastal Välismaa vallaga.*

Kui tegevus on minevikus alanud ja ikka veel kestab, kasutatakse täisminevikku nagu järgmises lauses, hea oleks vaid, kui see vorm oleks moodustatud sisukamast verbist.

Seni on olnud kehtiv Näite valla arengukava aastateks 2007 – 2015. Praeguseks on sotsiaalmajandusliku olukorra muutumine tinginud vajaduse uue arengukava järele. *Seni on kehtinud Näite valla arengukava aastateks 2007–2015. Nüüd on sotsiaalmajandusliku olukorra muutumine ..*

Mõnikord pole aga üldse vaja minevikuvormi näidata, sest räägitakse kestvast olukorrast.

Huviharidus on üldjuhul finantseeritud olulisel määral kohalike omavalitsuste eelarvest, mis teeb sellest ühe stabiilsema, jätkusuutlikuma ning pikaajaliste traditsioonidega noorsootöö valdkonna. *Huviharidust finantseeritakse üldjuhul olulisel määral kohalike omavalitsuste eelarvest, mis teeb ..*

LÕPETUSEKS

Keelekasutus muutub koos ühiskonna muutumisega. Kui mujal avalikkuses on üha rohkem näha ja kuulda kõnekeelt, on hea, kui ametisuhtluses säilitatakse neutraalne ja viisakas kirjakeel. Peab aga olema ettevaatlik, et see ei tooks kaasa raskepärasust ja keerukust, mis näivad kohati olevat ametisuhtluse tunnusejooni. Traditsioonilisest viisist midagi teha ei pea kinni hoidma ainult seetõttu, et see on traditsioon. Kui dokumente on harjutud ühel viisil sõnastama, võiks mõnikord endalt küsida, kas see on ka otstarbekas. Keerukat teksti on kirjutajal endal raske luua ja tulevasel lugejal raske mõista. Selge mõttega käigu kaasas selge keel.

KASUTATUD KIRJANDUS

Ametniku soovitusõnastik. Koostanud ja toimetanud Tiina Paet, Tuuli Rehema, Argo Mund. – Eesti Keele Instituut 2014.

Bürgernahe Verwaltungssprache. BBB-Arbeitshandbuch. – Bundesverwaltungsamt – Bundesstelle für Büroorganisation und Bürotechnik (BBB), Köln 2002.

In duideljik Nederlands. – Taaltelefoon, Vlaamse overheid. Brussel 2012.

Redish, Janice (Ginnie). Tulemuslik infoedastus: planeerimine ja hindamine. – Selge kommunikatsioon: artiklite kogumik. Eesti Keele Sihtasutus 2015.

Vaarik, Daniel. Sõnumiseadja käsiraamat. – Memokraat 2014.

Valitsuskommunikatsiooni käsiraamat. – Riigikantselei 2011.